

Säkerhetspolisens

2023

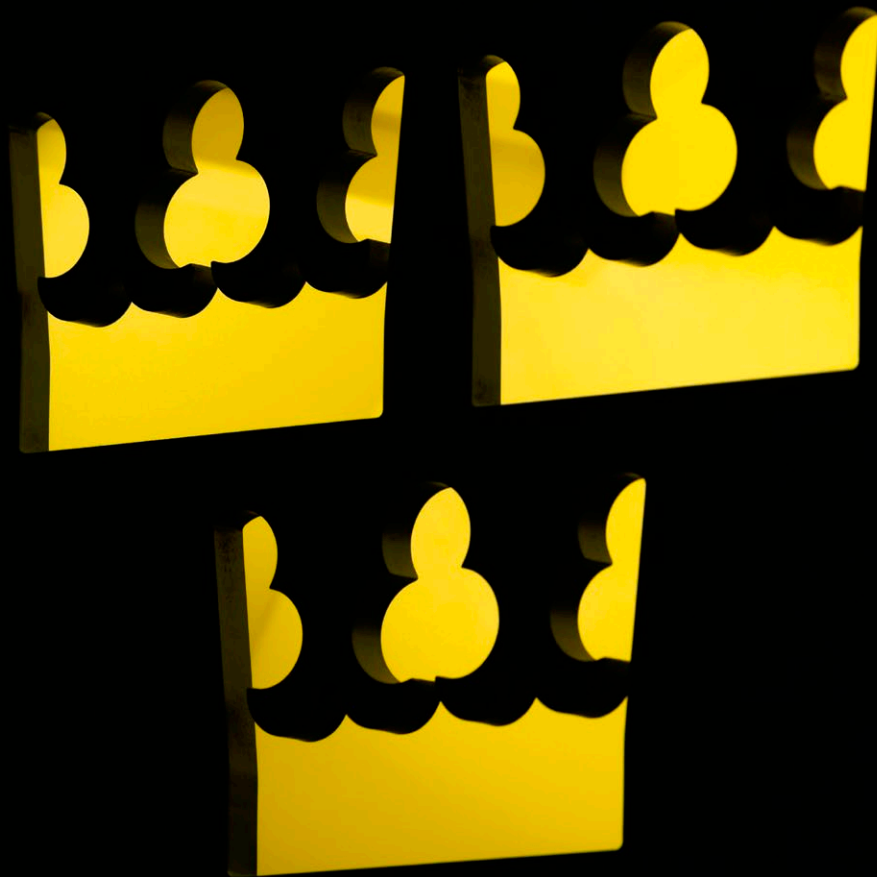
—

2024

Vi behöver lära oss att leva med
det försämrade säkerhetsläget,
ta det på allvar och agera.

Charlotte von Essen, säkerhetspolischef

Säkerhetspolisen 2023/2024

Allvarligt säkerhetsläge	4
Hot och sårbarheter	8

Sverige under tryck	10
Förändrad Sverigebild påverkar hotet	12
Sänkt tröskel hos främmande makt	15
Ökad medvetenhet om vikten av säkerhetsskydd	18
Skyddet av den centrala statsledningen av vikt för totalförsvaret	20

Allvarligt läge	22
Ett högre och mer komplext terrorhot	24
När ett tips kommer in	26
Terrorfinansiering från svensk mark	28
Ryssland, Kina och Iran	30
Olovlig teknikanskaffning i Sverige	32
Utländska direktinvesteringar verktyg för främmande makt	34
Främmande makts målval i Sverige	35
Sverige som plattform för främmande makts cyberangrepp	36
Incidentanmälningar viktiga för uppdaterad lägesbild	38
Digitaliserade kontroller ökar säkerhet och effektivitet	40
Säkerhetsskydd som profession	41
Samverkan för ökad motståndskraft	42

Nya arenor i fokus	44
Nya hot och möjligheter genom artificiell intelligens	46
Sårbarheter när rymden prioriteras	48
Ökad säkerhetshotande verksamhet i Arktis	50
Säkerhetstjänst i ett allvarligt och förändrat omvärldsläge	52

Allvarligt säkerhetsläge

En orolig omvärld påverkar Sverige. Hotbilden är komplex där hoten går in i varandra och förstärks. Det allvarliga säkerhetspolitiska läget kommer sannolikt att bestå under en längre tid och inverkar på hotet från såväl främmande makt som våldsbejakande extremism.

F

örnekbara angrepp, desinformation, systematiska säkerhetshotande aktiviteter och ett fortsatt högt terrorhot. Hoten som riktar sig mot Sverige är komplexa. De går in i

varandra och förstärks på så sätt. De yttre hoten har betydelse för den inre säkerheten. Läget kan försämrats, vilket vi alla måste ha en beredskap för.

Vid Säkerhetspolisen ser vi säkerhetshotande aktiviteter inom alla våra verksamhetsområden som kontrapionage, säkerhetsskydd, kontraterrorism och författningsskydd samt personskydd. Vi arbetar intensivt inom alla områden för att möta och hantera hot som riktas mot Sverige. Sverige ska inte vara en plattform varken för främmande makt eller våldsbejakande extremister. Våra skyddspersoner ska kunna genomföra sina uppdrag på ett tryggt och säkert sätt. Sverige ska skydda det mest skyddsvärda, våra hemligheter.

Som nationell säkerhetstjänst måste vi kunna hantera såväl de kortsiktiga hoten som de långsiktiga. Både de direkta och de indirekta. När läget successivt försämrats kan det vara svårt att se om det rör sig om en eskalerad situation. Olika händelser och perspektiv

behöver läggas samman för att se helheten. Här är samarbetet och möjligheten att dela information med våra samarbetspartners avgörande för att skapa en så heltäckande lägesbild som möjligt.

Främmande makts systematiska säkerhetshotande verksamhet mot Sverige bedrivs brett. Allt från anskaffning av teknik till cyberangrepp för att stjäla information och kunskap. Även kartläggning av oppositionella, försök att påverka svenskt beslutsfattande och planering av attentat mot individer i Sverige förekommer.

Kriget i Ukraina fortsätter att prägla säkerhetsläget i Europa och Sverige. Beroende på utgången av Rysslands anfallskrig kommer även hoten mot Sverige att påverkas sett till rysk riskbenägenhet vad gäller påverkan och sabotage mot mål i västvärlden.

Vi vet också att Ryssland har ett stort behov av teknik och utrustning för att upprätthålla sin militära förmåga för att fortsatt bedriva anfallskriget mot Ukraina. På både olagliga och lagliga sätt försöker de komma över teknik. Sverige som ligger långt fram inom utveckling, innovation och kunskap är ett attraktivt mål. ➤

Charlotte von Essen,
säkerhetspolischef

Säkerh

Framför allt Ryssland men också Kina och Iran utgör fortsatt de största hoten mot Sverige. Länder som verkar, och till viss del samverkar, för att förändra den nuvarande säkerhetsordningen. De agerar allt mer offensivt för att nå sina mål. Deras säkerhets-hotande verksamhet kan även komma att hota andra västländers säkerhet, och vi måste göra allt vi kan för att förhindra att främmande makt stärker sin egen förmåga på bekostnad av Sverige och andra länder.

Intresset för nya områden ökar hos främmande makt. Arktis är ett exempel, vars råvaror och strategiska position påverkar svenska intressen. Samtidigt får en tilltagande kapprustning och militarisering av rymden även konsekvenser för Sverige då stora delar av säkerhetskänsliga och samhällsviktiga verksamheter är beroende av rymdtjänster. Den snabba tekniska utvecklingen, inte minst inom artificiell intelligens, AI, medför möjligheter men också att nya hot och sårbarheter uppstår.

Under det senaste året har Säkerhetspolisen hanterat konsekvenserna av det som skett i spåren av en förändrad Sverigebild. Kraftiga reaktioner på koranbränningar, i kombination med desinformationskampanjer som att svenska myndigheter kidnappar muslimska barn, samt bilden av Sverige som ett islamfientligt land har lett till att Sverige ses som ett mer legitimt mål bland våldsbejakande extremister. Som en konsekvens har terrorhotnivån höjts och ligger på ett högt hot. Detta blev extra tydligt vid det tragiska dådet i Bryssel då svenskar dödades och skadades just för att de var svenskar. Bilden av Sverige har ytterst blivit en fråga om vår säkerhet.

Konflikter i Mellanöstern och strider mellan terrorstämplade Hamas och Israel bidrar till polarisering och påverkar även aktörer i Sverige. Oroliga tider utnyttjas av våldsbejakande extremister för att sprida misstro inte minst online. Detta kan påverka ensamerande eller grupper som kan vägledas från aktörer utomlands, att gå från ord till handling. Utvecklingen utnyttjas av främmande makt.

Vid Säkerhetspolisen samverkar vi både nationellt och internationellt med säkerhetstjänster och polismyndigheter för att förhindra våldsbejakande extremism och

terrorism. Vi analyserar och bedömer utvecklingen noga för att kunna agera när det behövs. Mycket av vårt arbete sker i det dolda, och det ska det göra. Som nationell säkerhetstjänst är vårt mål ofta att gå in tidigt för att förhindra att något mycket allvarligt skulle kunna inträffa.

I sin säkerhets-hotande verksamhet använder sig främmande makt av ombud, proxys, för att nå sina syften som till exempel att svartmåla Sverige och försöka öka polariseringen. Detta kan i sin tur påverka andra skeenden som Natoprocessen eller attentatshotet. Användandet av ombud är utformat för att vi inte ska förstå eller veta att det är främmande makt som står bakom. I samband med förra årets koranbränningar vet vi att utländska aktörer utnyttjade situationen för att bland annat flytta vårt, Sveriges, fokus. Hoten går som sagt in i varandra och förstärks.

När antistatliga krafter och våldsbejakande extremister sprider konspirationsteorier och desinformation om ett Sverige i förfall riskerar det att ytterst underminera

Vi kan skydda oss bättre. En hel del har gjorts, och görs, men det behöver bli ännu bättre. En avgörande del är att vi bättre skyddar våra mest skyddsvärda hemligheter, som i många fall är digitala.

*Charlotte von Essen,
säkerhetspolischef*

tilltron till samhället och det demokratiska systemet.

Förtroendet för samhällets institutioner är i allmänhet stort. Men vi ska ta dessa signaler på allvar. Hela samhället behöver fortsatt arbeta med att bibehålla tilltron och förtroendet för institutioner och det politiska beslutsfattandet.

I det allvarliga omvärldsläge vi befinner oss är det av yttersta vikt att det finns en försvarsvilja och en vilja att stå upp för vår demokrati. Säkerhetspolisen arbetar målmedvetet och långsiktigt med att förhindra och avbryta angrepp och aktiviteter för att göra Sverige till en mindre attraktiv plattform. Men många andra kan och måste också vidta åtgärder som gör skillnad.

Det allvarliga omvärldsläget gör det än mer viktigt att skydda säkerhetskänslig verksamhet och samhällsviktiga funktioner som till exempel energiförsörjning, transporter, telekom och den finansiella sektorn. Sverige måste vara berett att kunna möta olika former av angrepp där subversiv verksamhet som

cyberangrepp, angrepp mot kritisk infrastruktur och påverkansoperationer kan förekomma.

Vi kan skydda oss bättre. En hel del har gjorts, och görs, men det behöver bli ännu bättre. En avgörande del är att vi bättre skyddar våra mest skyddsvärda hemligheter, som i många fall är digitala.

Bland säkerhetskänsliga verksamheter och samhällsviktiga funktioner finns en allt större medvetenhet kring arbetet med säkerhetsskydd. Samtidigt finns fortsatt stora brister och sårbarheter som kan utnyttjas av kvalificerade hotaktörer.

I takt med att förståelsen växer kring de hot som riktas mot Sveriges inre säkerhet ser vi även att det finns en vilja i samhället att bidra och göra en insats. Det ser vi glädjande nog inte minst i antalet ansökningar om att jobba hos oss vid Säkerhetspolisen.

Det är tillsammans som vi bygger motståndskraft. Vi behöver lära oss att leva med det försämrade säkerhetsläget, ta det på allvar och agera. Det är tid att vi kraftsamlar för att möta säkerhetshoten. ■

Hot och sårbarheter

Orolig omvärld påverkar Sverige

Rysslands anfallskrig mot Ukraina och utgången av kriget är avgörande för Europas och Sveriges säkerhet, då Rysslands fokus kan komma att riktas allt mer mot väst. Konflikter i Mellanöstern och striderna mellan terrorstämplade Hamas och Israel bidrar till polarisering och påverkar aktörer även i Sverige. Det allvarliga säkerhetspolitiska läget kommer sannolikt att bestå under en längre tid och påverka hotet från såväl främmande makt som våldsbejakande extremism.

Hotet från andra stater

Främmande makts säkerhetsshotande verksamhet mot Sverige bedrivs brett. Allt från anskaffning av teknik, cyberangrepp, attentatsplaner mot personer, kartläggning av oppositionella och påverkan mot svenskt beslutsfattande. Ryssland, Kina och Iran är de största hoten mot Sveriges säkerhet. De verkar, och till viss del samverkar, för att förändra den nuvarande säkerhetsordningen vilket påverkar säkerhetsläget i Sverige.

Svensk teknik attraktivt mål

Kriget i Ukraina har skapat ett stort behov hos Ryssland av teknik och utrustning för att upprätthålla sin militära förmåga. Sverige som ligger i framkant inom teknik och innovation är ett attraktivt mål för inhämtning. De två största anskaffningshoten utgörs av Ryssland och Kina, men även Iran bedriver teknikanskaffning i Sverige.

Nya arenor ger nya sårbarheter

Ny teknik och nya områden i fokus medför konsekvenser för Sveriges säkerhet. Arktis råvaror och strategiska position tilldrar sig ett växande intresse från främmande makt vilket även påverkar svenska intressen. En tilltagande kapprustning och militarisering av rymden får också konsekvenser för Sverige då stora delar av säkerhetskänsliga och samhällsviktiga verksamheter är beroende av rymdtjänster. Den snabba tekniska utvecklingen, inte minst inom AI, innebär möjligheter men också nya hot och sårbarheter.

Ett högt attentatshot

Attentatshotet mot Sverige kommer i första hand från våldsbejakande islamistisk extremism och våldsbejakande högerextremism. Hotet kommer främst från ensamagerande. Utvecklingen visar på en viss ökning av försök till vägledda attentat från utlandet. Attentatshotet består även av individer med en mer blandad extremistisk ideologi, där inslag av konspirationsteorier och antistatliga budskap är vanligt förekommande.

Utvecklingen ställer krav på skyddet

Det allvarliga säkerhetsläget ställer krav på Sveriges motståndskraft. En viktig del är att skydda det mest skyddsvärda. För att minska sårbarheten hos säkerhetskänslig verksamhet behöver nödvändiga skyddsåtgärder fortsätta att prioriteras.

En förändrad Sverigebild

Beskrivningen av Sverige som ett islamfientligt land har bidragit till det ökade terrorhotet från våldsbejakande islamism där Sverige ses som ett mer legitimt mål. Samtidigt sprids konspirationsteorier och antistatliga budskap. Inte minst på nätet. En ökad misstro riktad mot samhällets funktioner och det demokratiska systemet riskerar att urholka tilliten till myndigheter och institutioner.

Hoten går in i varandra och förstärks

Bilden är komplex och enskilda delar behöver läggas samman för att se helheten. När bilden av Sverige utmanas och det demokratiska Sverige ifrågasätts kan det utnyttjas av såväl främmande makt som våldsbejakande extremister för att underblåsa splittring och polarisering, som i sin tur kan påverka skeenden i Sverige. För att skapa dimridåer och förnekbarhet använder sig främmande makt av ombud. Ombud som medvetet eller omedvetet blir verktyg för att bland annat svartmåla Sverige.

Sverige under tryck

En utmanad och delvis förändrad bild av Sverige påverkar svensk säkerhet. Händelseutvecklingen utnyttjas av såväl främmande makt som våldsbejakande extremister som hela tiden bedriver säkerhetshotande verksamhet mot Sverige.

Förändrad Sverigebild påverkar hotet

De senaste åren har ett antal händelser påverkat bilden av Sverige både inom landet och utomlands. Utvecklingen innebär ett ökat tryck på det svenska samhället där osäkerhet och polarisering kan utgöra en grogrund för extremism.

Sverige har under 2023 varit allt tydligare i fokus för aktörer inom våldsbejakande extremism på ett annat sätt än tidigare. Från att tidigare ha setts som en del av västvärlden är Sverige nu ett

mer utpekad mål. Säkerhetspolisen ser att narrativ om "ett Sverige i förfall" och "ett islamfientligt Sverige" inte bara sprids av våldsbejakande extremister utan att det har fått en allt större spridning till en bredare krets.

Attentatshotet i Sverige kommer framför allt från våldsbejakande islamistisk extremism och våldsbejakande högerextremism. Även konflikter i omvärlden påverkar aktörer i Sverige. Reaktionen på koranbrändningar och desinformationskampanjer där Sverige pekats ut som ett islamfientligt land har under året förstärkt hotbilden och sedan augusti 2023 är terrorhotnivån höjd till ett högt hot.

I det kortare tidsperspektivet har en förändrad Sverigebild störst påverkan på terrorhotet, där Sverige specifikt omnämns i propagandan och har blivit ett mer utpekad mål för våldsbejakande islamister i propaganda och attentatsplanering. På längre sikt riskerar utvecklingen att driva på polariseringen i samhället och bidra till attentatshot såväl som författningshot.

– Utvecklingen måste bemötas från hela samhället. Den samverkan som redan sker mellan relevanta myndigheter och organisationer är en del i detta, och ska fortsatt utvecklas i enlighet med den nya strategin

Antistatliga rörelser riskerar att bli en grogrund för infiltration, polarisering och subversiv verksamhet. Det här är något som kan utnyttjas av främmande makt, där ombud kan användas för att destabilisera ett samhälle och bedriva påverkan mot politiska beslut.

*Susanna Trehörning,
chef för kontraterrorism och
författningsskydd vid Säkerhetspolisen*

mot terror och våldsbejakande extremism, säger Susanna Trehörning, chef för kontraterrorism och författningsskydd vid Säkerhetspolisen.

Misstro mot samhället ett långsiktigt hot

Säkerhetspolisen ser hur aktörer inom de våldsbejakande extremistmiljöerna, men även antistatliga rörelser och främmande makt, sprider propaganda, desinformation och misstro gentemot samhället i syfte att öka polariseringen och för att radikalisera fler individer, däribland barn och unga. Retoriken anspelar på upplevda oförrätter och förmedlar en lösning vars logiska slutsats ofta innebär våld.

Det Säkerhetspolisen sett det senaste året riskerar att öka polariseringen i Sverige. Det riskerar även att

underminera samhällssolidariteten hos vissa grupper, vilken är en viktig förutsättning för demokratin i stort. Förmågan hos myndigheter och förtroendevalda att möta samhällsproblem kan i förlängningen påverka förtroendet för samhällets institutioner.

– Antistatliga rörelser riskerar att bli en grogrund för infiltration, polarisering och subversiv verksamhet, där försök att påverka beslut eller inriktning kan ske. Säkerhetspolisen har kännedom om att detta förekommer i Sverige. Det här är också något som kan utnyttjas av främmande makt, där antistatliga rörelser kan användas som ombud för att destabilisera ett samhälle och bedriva påverkan mot politiska beslut, säger Susanna Trehörning.

En utmaning med subversiv verksamhet är att ▶

den kan vara relativt svår att upptäcka och i förlängningen motverka, eftersom den oftast har som ambition att verka i det dolda. En annan utmaning är att verksamheten ofta ligger i gränslandet mellan laglig och olaglig verksamhet.

Radikalisering och rekrytering sker brett

Radikalisering och rekrytering sker alltså på digitala plattformar där minderåriga ofta exponeras. Även om digitala plattformar har fått en allt mer central betydelse har fysiska plattformar inte förlorat sin relevans.

– De som löper stor risk att radikaliseras har ofta i grunden ett missnöje eller någon form av sårbarhet, vilket kan utnyttjas av aktörer inom våldsbejakande extremism. Detta sker i stor omfattning online, men kan även ske på en fysisk plats där det är naturligt att träffas. Även utförda terrorattacker kan inspirera och bidra till att ytterligare radikaliserar dessa individer, säger Susanna Trehörning.

I takt med att artificiell intelligens (AI) blir mer tillgängligt finns en risk att våldsbejakande extremister kan utnyttja AI för radikalisering, rekrytering och för att höja den egna förmågan. Även antistatliga aktörer kan komma att utnyttja AI för en effektivare spridning av propaganda och desinformation.

– Givet den snabba utvecklingen och förbättringen av AI-verktyg kommer det sannolikt att bli svårare att skilja mellan autentiskt och fabricerat material. Detta riskerar bland annat att ha effekt på polariseringen och på sikt underminera förtroendet för det demokratiska systemet, säger Susanna Trehörning. ■

Sammanfattning kontraterrorism och författningsskydd

Attentatshotet mot Sverige kommer främst från våldsbejakande islamistisk extremism och våldsbejakande högerextremism. Konspirationsteorier och antistatliga budskap sprids där en ökad misstro mot samhällets funktioner och det demokratiska systemet riskerar att urholka tilliten till myndigheter och institutioner.

Subversiv verksamhet

Säkerhetshotande verksamhet som syftar till att i det fördolda störta eller förändra det demokratiska statskicket eller sätta landet i beroende av främmande makt. Subversiv verksamhet bedrivs bland annat genom metoder som propaganda, desinformation, infiltration, kriminalitet, sabotage och hot om terror.

Sänkt tröskel hos främmande makt

Främmande makt agerar allt mer offensivt och utnyttjar tillfällen som uppstår för att gynna sin egen agenda på andras bekostnad. Säkerhetspolisen ser att främmande makts tröskel för att agera har sänkts.

D

e senaste årens utveckling där länder som Ryssland, Kina och Iran utmanar den nuvarande regelbaserade världsordningen medför konsekvenser för Sverige. Samtidigt har Ryssland intagit

en alltmer aggressiv linje i förhållande till framför allt sina grannländer, där situationen i Sveriges närområde är allt mer instabil. Utgången av kriget i Ukraina är avgörande för Europas och Sveriges säkerhet, då Rysslands fokus kan komma att riktas allt mer mot väst.

– Det är svårt att ge en mer exakt prognos över utvecklingen i omvärlden och på vilket sätt den kommer att påverka säkerheten i Sverige. Det vi kan konstatera är att inom de närmsta åren finns det risk för ett ytterligare försämrat läge som inte är gynnsamt för Sveriges säkerhet. Det är därför viktigt att vi som land och samhället i stort har förmåga att möta detta, säger Daniel Stenling, chef för kontraspionage vid Säkerhetspolisen.

Sverige befinner sig i ett komplext och allvarligt säkerhetspolitiskt läge, där avsikten hos främmande makt kan förändras snabbt och där Sverige är en del i ett större sammanhang.

– Sverige ses som en del av det kollektiva väst, vilket innebär att vi blir en bricka i ett större globalt spel. Det innebär att främmande makts underrättelseverksamhet i Sverige kan medföra negativa konsekvenser även för andra länder. Ett exempel är när svensk teknik >

anskaffas olovligt för att sedan användas i den ryska militära industrin, vilket innebär ett direkt hot mot andra, säger Daniel Stenling.

Om Ryssland är ett hot mot Sveriges territoriella säkerhet, är Kina ett hot mot Sveriges ekonomiska säkerhet. Kina har som mål att bli en global stormakt. Landet anskaffar svenska innovationer, tekniskt kunnande och spetskompetens från näringsliv och lärosäten. Svenska företag köps upp och strategiska investeringar i Sverige görs.

– Beroenden skapar sårbarheter. Det är viktigt att Sverige säkerställer att vi inte blir för beroende av Kina, säger Daniel Stenling.

Ökad aggressivitet från främmande makt

Det ryska agerandet i omvärlden har över tid utmanat den europeiska säkerhetsordningen liksom de normer, samarbeten och institutioner som utgör fundament för europeisk säkerhet. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina 2022 har medfört att den säkerhetspolitiska situationen i Europa försämrats ytterligare och att konfliktytan mellan Ryssland och väst har breddats.

Ryssland förlitar sig i ökad utsträckning, och med större risktagande, på öppet användande av hårdare medel för att uppnå sina strategiska mål. Det vill säga att stärka sin roll som stormakt, inbegripet att säkerställa kontroll i sitt närområde, att säkra regimen maktinnehav samt att stärka den ryska civila och militära industrin.

Under en längre tid har det skett en förflyttning där de internationella regler, som exempelvis folkrätten som styr hur länder agerar gentemot varandra, allt mer utmanas.

– Vi kan se att de gemensamma regler och normer som världens länder agerar utifrån har tänjts på och flyttats fram. Det visar sig i hur stater agerar mer offensivt och aggressivt på andra länders mark för att främja sina egna intressen. När gränserna flyttas fram innebär det även en förändrad norm som rör sig bort från det regelbaserade. I viss mån har det alltid bubblat under ytan, men det har blivit tydligare de senaste åren, säger Daniel Stenling.

Omvärldsutvecklingen innebär att främmande makt får ökade incitament att bedriva säkerhetshotande verksamhet i Sverige. Förskjutningen innebär även att främmande makts tröskel för att agera har sänkts. När risken för att utsättas för angrepp blir högre, utöver den underrättelseverksamhet som redan bedrivs, utgör det ett säkerhetshot mot Sverige.

Främmande makts användning av ombud

Säkerhetspolisen vet att Iran har kartlagt och förberett attentat på svensk mark mot upplevda hot mot den egna regimen. Iran, liksom andra länder, använder sig bland annat av ombud för sin verksamhet i Sverige, ombud som kan vara kopplade till en terrororganisation men även andra typer av grupperingar. Även Ryssland använder sig av ombud i större omfattning. Detta då landets tilltagande isolering inneburit en begränsning av handlingsutrymmet för att kunna bedriva underrättelseverksamhet.

– När Ryssland blir mer isolerat och när många länder utvisat ryska underrättelseofficerare som verkat under diplomatisk täckmantel är Ryssland tvungna att använda sig av andra tillvägagångssätt för att uppnå sina mål. Att använda sig av ombud är ett sätt, men Ryssland använder

Sverige ses som en del av det kollektiva väst, vilket innebär att vi blir en bricka i ett större globalt spel. Det innebär att främmande makts underrättelseverksamhet i Sverige kan medföra negativa konsekvenser även för andra länder.

*Daniel Stenling,
chef för kontraspionage vid Säkerhetspolisen*

sig exempelvis även av cyberinhämtning, och i de fall det går att använda gamla beprövade metoder gör Ryssland det, säger Daniel Stenling.

Isoleringen har även medfört att Ryssland i högre grad samverkar med Kina och Iran för att tillgodose sitt behov av militär teknik och utrustning och för att kringgå sanktioner.

– I syfte att förändra den rådande världsordningen verkar, och till viss del samverkar, Ryssland, Kina och Iran. I det stöttar de varandra även om deras egenintressen alltid går i första hand, säger Daniel Stenling. ■

Sammanfattning kontraspionage

Det allvarliga omvärldsläget påverkar hotet mot Sverige, och främmande makt agerar allt mer offensivt. Säkerhetspolisen ser att främmande makts tröskel för att agera har sänkts. Den säkerhetshotande verksamheten mot Sverige bedrivs brett där utgången av Rysslands krig mot Ukraina är avgörande för svensk säkerhet då Rysslands fokus kan komma att riktas allt mer mot väst.

Ökad medvetenhet om vikten av säkerhetsskydd

Antalet verksamheter som anmält att de bedriver säkerhetskänslig verksamhet ökar. Ett angrepp mot dessa skulle kunna leda till omfattande och allvarliga konsekvenser för Sverige. Samtidigt har många verksamheter utmaningar med att identifiera vilka specifika delar av verksamheten som är särskilt skyddsvärd. Det gör det svårt att åstadkomma ett väl anpassat säkerhetsskydd.

Säkerhetspolisen är, tillsammans med flera andra myndigheter, tillsynsmyndighet på säkerhetsskyddsområdet och har därmed bland annat ansvar för att granska säkerhetskänsliga verksamheters arbete med säkerhetsskydd. Inom ramen för det arbetet har Säkerhetspolisen kunnat konstatera att många verksamhetsutövare har svårigheter med att identifiera sina skyddsvärden, vilka säkerhetshot som finns mot dessa och verksamhetens sårbarheter.

– Om den röda tråden som kopplar ihop skyddsvärden, säkerhetshot och sårbarheter saknas finns risk för att felaktiga eller otillräckliga säkerhetsskyddsåtgärder vidtas. Ett sätt att kunna åtgärda i vart fall en del av denna problematik kan handla om att involvera fler delar av verksamheten i säkerhetsskyddsarbetet. På så sätt skapas en bättre helhetsförståelse och därmed bättre förutsättningar att identifiera verksamhetens skyddsvärden, säger David Hughes, chef inom verksamhetsområde säkerhetsskydd vid Säkerhetspolisen.

Tillsammans med Försvarsmakten samordnar

Säkerhetspolisen tillsynsmyndigheternas granskningsverksamhet, vilken är viktig för att stärka säkerhetsskyddsarbetet hos verksamhetsutövarna. En viktig faktor för att lyckas med uppdraget är Säkerhetspolisens kompetens inom övriga verksamhetsområden, som kontraspionage och kontraterror.

– Vår samlade kompetens innebär att Säkerhetspolisen har goda förutsättningar att bedöma hotet mot säkerhetskänslig verksamhet och därmed kunna verka för ett stärkt säkerhetsskydd. Glädjande nog ser vi även att verksamhetsutövaras medvetenhet om vikten av säkerhetsskydd ökar. I våra kontakter ser vi ett stort engagemang och en tydlig vilja hos verksamhetsutövarna att skydda sin säkerhetskänsliga verksamhet och därmed Sveriges säkerhet, säger David Hughes.

Beroenden och samlingar av skyddsvärden

Säkerhetspolisen konstaterar att olika former av beroenden mellan verksamheter är en utmaning i säkerhetsskyddsarbetet. Vissa verksamheter kan vara av nationell betydelse, även om de vid en första anblick antas vara lokalt eller regionalt begränsade.

Om den röda tråden som kopplar ihop skyddsvärden, säkerhetshot och sårbarheter saknas finns risk för att felaktiga eller otillräckliga säkerhets-skyddsåtgärder vidtas.

*David Hughes,
chef inom verksamhetsområde
säkerhetsskydd vid Säkerhetspolisen*

Detta utifrån de konsekvenser som kan uppstå vid ett eventuellt angrepp som i sig får påverkan på fler verksamheter än bara den som angripits.

– Vi ser att verksamhetsutövare har utmaningar att bedöma andra aktörers betydelse för den egna säkerhetskänsliga verksamheten, liksom vem som är ansvarig för säkerhetsskyddet i de fall ett beroende finns. Vi arbetar med hur vi ska kunna vägleda närmare i denna fråga, säger David Hughes.

Samtidigt är utkontraktering av säkerhetskänslig verksamhet vanlig och Säkerhetspolisen ser att det uppstår risker i de fall många verksamhetsutövare är beroende av en och samma leverantör.

– Samling av skyddsvärden hos en leverantör ökar risken för att främmande makt intensifierar sin underrättelseinhämtning mot leverantören i fråga. I vissa fall kan därför en sådan exponering av skyddsvärden vara olämplig, säger David Hughes.

Ett ökat internationellt fokus

Framöver kan säkerhetskänsliga verksamheter, vid sidan av det svenska säkerhetsskyddsregelverket,

i högre utsträckning komma att behöva förhålla sig till internationella regelverk. Detta har bland annat att göra med att Sverige har ansökt om att bli medlem i försvarsalliansen Nato.

– För de verksamhetsutövare som framöver kan komma att hantera säkerhetsskyddsklassificerade Natouppgifter kommer det vara nödvändigt att förhålla sig till vissa säkerhetsskyddsåtgärder som hittills inte varit aktuella. Säkerhetspolisen arbetar just nu tillsammans med andra myndigheter för att bedöma hur Natos regler om säkerhetsskydd ska omhändertas, säger David Hughes. ■

Sammanfattning säkerhetsskydd

Det förändrade omvärldsläget ställer krav på Sveriges motståndskraft där en avgörande del är att skydda Sveriges hemligheter. Främmande makt har en hög förmåga och angrepp mot svenska mål riskerar att få allvarliga konsekvenser. För att minska sårbarheten hos säkerhetskänsliga verksamheter behöver medvetenheten höjas om vilka skyddsåtgärder som måste vidtas.

Skyddet av den centrala statsledningen av vikt för totalförsvaret

Det förändrade omvärldsläget påverkar Säkerhetspolisens personskyddsarbete, och ställer större krav på samverkan både nationellt och internationellt. Samtidigt ser Säkerhetspolisen att det finns ett underrättelsehot mot den centrala statsledningen.

Det förändrade omvärldsläget har skyndat på återuppbyggnaden av totalförsvaret och det viktiga arbetet med att rusta Sverige för sämre tider.

Läget sätter starkt ljus på betydelsen och vikten av att den centrala statsledningen kan fungera och utföra sitt uppdrag oavsett läge.

Det försämrade säkerhetsläget har en direkt påverkan på Säkerhetspolisens personskyddsverksamhet. För att säkerställa skyddet av den centrala statsledningen också under väsentligt sämre förhållanden än de som råder idag vidtar Säkerhetspolisen därför olika typer av åtgärder. Det handlar bland annat om samverkan med andra myndigheter, säkerhetsorganisationer och internationella partners.

– Vi har ökat vår operativa förmåga vilket innebär att vi snabbt kan ställa om resurser vid förändrade behov. Detta leder till att vi i ännu högre utsträckning kan prioritera skyddet rätt, säger Carolina Björnsdotter Paasikivi, chef för säkerhetsavdelningen vid Säkerhetspolisen.

En del av Säkerhetspolisens personskyddsverksamhet innebär även att i vissa fall skydda den centrala statsledningen vid resor utomlands. Under 2023 har flera skyddspersoner besökt Ukraina.

– Att resa till en krigszon ökar riskerna både för våra skyddspersoner och för vår egen personal. Resorna kräver noggrann planering och ett mycket högt säkerhetsmedvetande, säger Carolina Björnsdotter Paasikivi.

Hotet mot den centrala statsledningen

Större delen av de utredningar som Säkerhetspolisen bedriver som är kopplade till den centrala statsledningen handlar om hot, trakasserier och fysiska närmanden. Samtidigt innebär den förändrade hotbilden mot Sveriges säkerhet att underrättelsehotet blivit allt viktigare att ta hänsyn till. Underrättelse- och påverkanshotet mot skyddspersoner från främmande makt kommer främst från Ryssland, Kina och Iran.

Vi har ökat vår operativa förmåga vilket innebär att vi snabbt kan ställa om resurser vid förändrade behov. Detta leder till att vi i ännu högre utsträckning kan prioritera skyddet rätt.

*Carolina Björnsdotter Paasikivi,
chef för säkerhetsavdelningen vid Säkerhetspolisen*

Internationellt samarbete

Redan idag kan livvakter från Sverige, Danmark, Norge och Finland verka på varandras territorier med full kapacitet. Under 2023 har livvakter från andra nordiska länder tjänstgjort på svensk mark. Säkerhetspolisen har fördjupat och kommer att fortsätta utveckla samarbetet med de andra nordiska säkerhets- och underrättelsetjänsterna i syfte att skapa större flexibilitet och möjlighet att kraftsamla vid behov.

– När det gäller uppdraget att skydda den centrala statsledningen ser vi inom Norden liknande trender avseende hot, behov och sårbarheter. Vi ser att vi har stort utbyte av denna typ av samarbete. Vid ett Natointräde kommer det nya krav på internationellt samarbete när det kommer till personskydd vilket Säkerhetspolisen behöver ta höjd för. Redan idag arbetar vi med den här frågan för att vara förberedda, säger Carolina Björnsdotter Paasikivi. ■

Sammanfattning den centrala statsledningen

Säkerhetspolisen ansvarar för personskyddet av den centrala statsledningen. Den består av drygt 400 funktioner: statschefen, tronföljaren, talmannen, riksdagsledamöterna, statsministern, statsråden, statssekreterarna och kabinetssekreteraren.

Sammanfattning personskydd

Säkerhetspolisens personskyddsverksamhet påverkas av det allvarliga omvärldsläget. Åtgärder vidtas för att möta hotet. Samverkan med andra verksamheter och myndigheter har blivit en allt viktigare parameter. Underrättelsethotet mot den centrala statsledningen från främmande makt består.

Allvarligt läge

En orolig omvärld skapar ett allvarligt läge i Sverige med komplexa och överlappande hot. Genom samverkan, relevant lagstiftning och en helhetsbild över säkerhetshotande händelser kan hoten bemötas.

Ett högre och mer komplext terrorhot

I januari 2023 brändes en koran utanför Turkiets ambassad i Stockholm. De kraftfulla reaktionerna som följde blev upptakten till ett år där Sverige gick från att vara ett legitimt till ett mer utpekadt mål för våldsbejakande islamistisk extremism. Sverige befinner sig alltjämt i ett försämrat läge med ett högt terrorhot.

Koranbränningarna i kombination med den desinformation som sprids där Sverige utmålas som islamfientligt, har lett till den utveckling av terrorhotet som skett under året. Sverige har

hamnat i fokus för våldsbejakande islamistisk extremism på ett sätt som Säkerhetspolisen inte sett förut.

Under året har Säkerhetspolisen sett ett ökat inflöde av attentatshot riktade mot Sverige. En stor ökning skedde i början av 2023 för att sedan variera över tid. Till följd av den förändrade hotbilden höjde säkerhetspolischefen i augusti 2023 terrorhotnivån till ett högt hot.

– Tidigare erfarenheter visar att händelser som upplevs som kränkningar av islam spelar en central roll i våldsbejakande islamisters utpekade målval även flera år senare. Det har vi bland annat sett i samband med Lars Vilks porträtterande av profeten Mohammed som rondellhund och Charlie Hebdos karikatyror. Det går att applicera på hotet mot Sverige och svenska intressen där bilden av Sverige som islamfientligt allt mer etablerats av vissa aktörer,

vilket kan innebära att hotet mot Sverige kvarstår under en längre tid, säger Alex*, senior analytiker vid Säkerhetspolisen.

Mer komplexa ärenden

Attentatshotet bedöms fortsatt främst komma från individer som agerar ensamma eller i mindre grupper och med enkla medel som skjut- och stickvapen. Säkerhetspolisen har sett en viss ökning av försök till vägledd attentatsplanering från utlandet, vilket ökar komplexiteten i ärendena.

– Det innebär även att det tar längre tid att bedöma och i bästa fall avskriva ett ärende. Komplexiteten påverkas även av att främmande makt agerar opportunistiskt på händelser i omvärlden vilket i sin tur kan ha påverkan på den våldsbejakande extremismen, säger Alex.

Även teknikens utveckling och aktörers ökade säkerhetsmedvetenhet bidrar till komplexiteten.

– Vi ser att Sverige har hamnat mer i fokus för våldsbejakande islamister globalt, och det finns ett intresse från enstaka personer i utlandet att resa in och

utföra attentat i Sverige. Men det finns även ett hot mot svenska intressen utomlands, vilket vi sett under året där stormningen av ambassaden i Bagdad sticker ut, säger Alex.

Säkerhetspolisen har också sett en skillnad i hur Sverige omnämns i den våldsbejakande propagandan som sprids. Till skillnad mot tidigare har Sverige pekats ut mer specifikt och uppmaningarna att gå till handling har kommit mer frekvent.

Propaganda inspirerar och skapar avsikt

– Propaganda är ett medel för att radikalisera, rekrytera, sprida rädsla och skapa en avsikt att göra någonting. Det såg vi exempelvis vid dådet på Drottninggatan 2017 där bland annat propaganda inspirerade till dådet, säger Alex.

Samtidigt finns attentatshotet från våldsbejakande högerextremism kvar. Hotet karaktäriseras i första hand av ensamagerande individer som agerar utifrån en blandad, och stundtals oklar, högerextrem ideologisk övertygelse som i många fall är kombinerad med personliga drivkrafter. Även dessa personer tar del av och

sprider våldsbejakande propaganda. Attentatshotet från våldsbejakande högerextremism är en del av den sammanvägda terrorhotnivån.

– Även om det funnits ett tydligt ”tema” under året med en förändrad hotbild från våldsbejakande extremistisk islamism får vi inte glömma bort att det fortfarande finns ett attentatshot från våldsbejakande högerextremism. I Sverige har vi under de senaste åren arbetat med information om attentatsförberedelser från personer som varit inspirerade av våldsbejakande högerextremistisk ideologi i kombination med personliga drivkrafter, säger Alex. ■

**Alex är ett fingerat namn*

När ett tips kommer in

Säkerhetspolisens kontraterror- och författnings-skyddsverksamhet hanterar årligen stora mängder information kring individer och grupper som på något sätt uttrycker avsikt att begå terrorrelaterad brottslighet eller författningshotande verksamhet. När Säkerhetspolisen får in information bearbetas och analyseras den för att bedöma avsikt och förmåga.

Ofta sker samverkan med andra säkerhets- och underrättelsetjänster både inom och utom Sverige. I vissa fall övergår ärendet i en förundersökning, i andra fall kan informationen dömas av. Säkerhetspolisen kan även vidta andra reducerande åtgärder i syfte att förebygga och förhindra brottslighet mot Sverige.

Fiktiva exempel

Exempel 1 – Attentatshot

Den 15 november får Säkerhetspolisen information från en samverkande tjänst om en individ som i sociala medier uppger avsikt att genomföra "något stort".

Säkerhetspolisen initierar åtgärder för att identifiera kontot och kan konstatera att kontot även publicerat hatiska kommentarer om svenska politiker och samhället i stort.

16 november. Vidare inhämtning ger en identitet på individen. Genom samverkan med internationella och nationella partners samt egen inhämtning kan Säkerhetspolisen konstatera att individen sedan tidigare visat sympatier för våldsbejakande islamism samt länkat till uttalanden från officiella IS-ledare. Individen har dock inte varit föremål för brottsbekämpande insatser kopplade till terrorrelaterad verksamhet.

Individen studerar på universitet i Sverige, men befinner sig för tillfället inte i Sverige. Personen har i sociala medier lagt ut foton från en semesterort med tillhörande text som indikerar planerad hemresa inom en vecka.

17 november. Genom fortsatt inhämtning kan Säkerhetspolisen konstatera att individen har en bokad flygbiljett till Arlanda om tre dagar. Bredare inhämtning visar att personen inte står i kontakt med individer som är kända av Säkerhetspolisen tidigare eller med personer som är involverade i grov organiserad brottslighet.

18 november. Information inkommer från samverkande tjänst i det land individen för närvarande semestrar. Personen har omhändertagits under natten till den 18 november på grund av ordningsstörning på en nattklubb. Under transport till arresten uppger sig individen ha "kontakter som kommer hämnas" och uttrycker sig våldsbejakande.

19 november. Polismyndigheten i det aktuella landet meddelar att de med individens godkännande gått igenom personens telefon. Inget anmärkningsvärt noterades.

20 november. Vid ankomst på Arlanda möter Säkerhetspolisens personal upp individen för ett samtal. När personen tillfrågas om hoten uppger denne i samtalet sig ha problem med att kontrollera sitt humör samt är impulsiv. Säkerhetspolisens personal bedömer att individen inte har en reell avsikt att genomföra ett attentat, men påtalar olämpligheten i uppförandet samt förklarar vilka konsekvenser som sådana handlingar kan få. Samtalet avslutas i god ton och de bestämmer tid för uppföljande samtal 4 december.

4 december. Genom löpande uppföljning efter 20 november har inga nya uttryck av misstänkt brottslig karaktär identifierats. Det uppföljande samtalet äger rum och bedömningen att individen inte har en avsikt att genomföra ett attentat kvarstår. Ärendet avslutas.

Exempel 2 – Olovlig kårverksamhet

Den 1 april inkommer information till Säkerhetspolisen om en grupp om fem individer med tidigare koppling till den våldsbejakande högerextrema miljön i Sverige. De betar sig konspirativt samt ger uttryck för att högerextrema organisationer i Sverige inte gör tillräckligt och att det krävs att "någon måste göra något för att få till en förändring".

2 april. Säkerhetspolisen initierar åtgärder för att identifiera individerna och kan konstatera att de alla är hemmahörande i en förort till Stockholm. Genom vidare åtgärder kan individernas sociala mediekonton identifieras, vilka påvisar att de alla delar ett stort intresse för våldsbejakande högerextrem propaganda, vapen och krigshistoria, främst kopplat till andra världskriget.

4 april. Genom fortsatt inhämtning får Säkerhetspolisen uppgifter kring individernas förehavanden. De spenderar stora delar av tiden i naturen där de "övar överlevnad" och skjuter luftgevär. Säkerhetspolisen bedömer att en av individerna troligen är identisk med en individ som sedan ett par månader försökt införskaffa stora mängder vapen genom grov organiserad brottslighet. Enligt en källa har individen inte lyckats skaffa vapen då vapensäljaren fått en dålig känsla av individen då denne pratat om "revolution".

5 april. Säkerhetspolisen initierar djupare samverkan med nationella partners samt egen inhämtning för att kartlägga individernas avsikt och förmåga att begå författningshotande verksamhet.

5 maj. Säkerhetspolisen bedömer att individerna är centrala i ett Sverigebaserat nätverk som regelbundet genomför möten där de diskuterar gruppens ideologiska sympatier samt genomför fysiska övningar som ska simulera militära scenarion. Det framgår tydligt att gruppen ser sig själva som "Sveriges räddning" och de har långtgående planer på hur en revolution bör genomföras. Det finns fortfarande inga uppgifter som indikerar att gruppen har tillgång till vapen.

19 maj. Information inkommer om att gruppen har tillgång till fyra lagerlokaler i centrala Sverige.

20 maj. Genom spaning kan Säkerhetspolisen konstatera att individerna bär in tyngre sportväskor i två av utrymmena. Under natten genomförs sök med hundförare där hund markerar spår av vapen.

21 maj. Säkerhetspolisen bedömer att gruppen deltar i en sammanslutning som är avsedd att verka militärt eller polisiärt.

Terrorfinansiering från svensk mark

Säkerhetspolisen får regelbundet underrättelser om att organisationer och enskilda individer i Sverige finansierar terrorism utomlands. En betydande del av den misstänkta finansieringen sker genom brottslig verksamhet.

Den största delen av terrorfinansiering från Sverige bedömer Säkerhetspolisen går till terroranslutna individer utomlands och till terrororganisationer utanför Europa, bland annat till al-Qaida, PKK och al-Shabaab.

Terrorfinansiering sker genom ett flertal olika metoder och genom att använda mellanhänder ökar möjligheten att verka dolt. Kommunikation i sociala medier och användning av digitala bank- och penningöverföringstjänster underlättar samtidigt aktörers hantering av pengar.

Offentliga medel, indrivning och bidrag

Pengar för att finansiera terrorism kommer från flera olika källor. Det kan bland annat vara intjänade pengar genom förvärvsarbete, offentliga bidrag och intäkter genom näringsverksamhet.

Insamling sker även genom donationer samt från indrivning hos såväl enskilda personer som hos näringsidkare som av rädsla för repressalier kan känna sig tvingade att lämna över pengar. Verksamheten kan liknas vid olovlig skatteindrivning, utpressning och beskyddarverksamhet.

För att kunna föra över pengar från Sverige till terroristorganisationer utomlands används framför allt bank- och kreditinstitut samt betaltjänstförmedlare. Det förekommer även att så kallad hawalaförmedling utnyttjas för terrorfinansiering. Hawala är ett system för att föra över pengar vid sidan av det traditionella banksystemet.

Även kurirverksamhet förekommer som ett sätt att förmedla pengar till terroristorganisationer, det vill säga att personer reser från Sverige med kontanter i bagaget som sedan lämnas över i ett annat land.

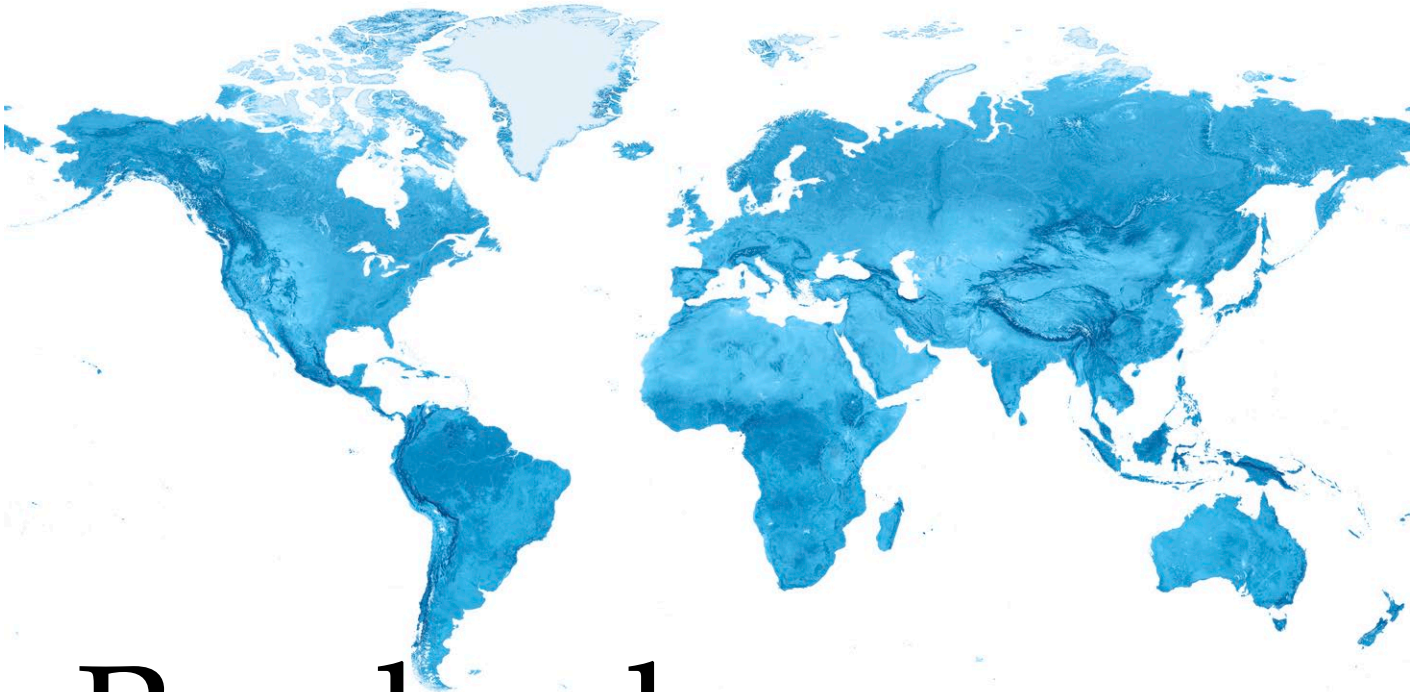
Säkerhetspolisen ser hur terrorfinansiering många gånger överlappar ekonomisk och organiserad brottslighet där pengarna som genereras helt eller delvis används för att finansiera terrorism. I samverkan med andra myndigheter arbetar Säkerhetspolisen med att förebygga och förhindra detta genom att vidta olika reducerande åtgärder. ■

Person dömd för försök till terrorfinansiering

Hösten 2023 dömdes en person i Sverige till fängelse i fyra år och sex månader för bland annat försök till terrorfinansiering. Ärendet har kopplingar till PKK. Den dömda personen har försökt att driva in pengar till PKK genom utpressning. Förundersökningen genomfördes av Säkerhetspolisen under ledning av åklagare vid Riksenheten för säkerhetsmål.

Deltagandebrott

Sedan 1 juni 2023 finns en ny straffbestämmelse i terroristbrottslagen som omfattar deltagande i en terroristorganisation. Den träffar personer som deltar i en terrororganisations verksamhet på ett sätt som är ägnat att främja, stärka eller understödja terroristorganisationen. I stort sett allt aktivt deltagande är straffbart. Exempel på straffbara gärningar är att agera på uppdrag, ge utbildning eller vägledning, sprida propaganda, rekrytera, hantera ekonomi eller att skaffa vapen. Det är även straffbart att exempelvis ställa sig under organisationens ledning, att svära trohet, ställa sina tjänster till förfogande, lämna och inhämta information, delta i utbildning eller träning, distribuera material, tjänster och utrustning, bli medlem eller ordna transporter. Även gärningar som inte ingår som deltagandebrott kan vara straffbara som samröre, finansiering eller rekrytering till terrorism.

Ryssland, Kina och Iran

Ryssland, Kina och Iran är de länder som utgör de största hoten mot Sverige. Alla tre bedriver underrättelseverksamhet och säkerhetshotande verksamhet i och mot Sverige.

S

verige är på flera sätt ett attraktivt mål för främmande makt. Sveriges geografiska strategiska läge, det starka skyddet för demokratiska fri- och rättigheter, en konkurrenskraftig högteknologisk

sektor och stora diasporer är exempel på faktorer som bidrar till att hotaktörer bedriver säkerhetshotande verksamhet i och mot Sverige.

I syfte att förändra den rådande världsordningen verkar, och till viss del samverkar, Ryssland, Kina och Iran. Länderna har alla ett intresse av att vara en

motpol till väst vilket påverkar säkerhetsläget i Sverige. Deras samverkan drivs, utöver det gemensamma intresset att motverka USA:s ledande ställning, även av ekonomiska och teknologiska intressen. Rysslands, Kinas och Irans strävan att förändra den rådande världsordningen sker dock utifrån skilda nationella intressen och olika utgångspunkter.

Kina har en ambition att bli en global stormakt, medan Iran vill etablera sig som en stormakt i Mellanöstern. Samtidigt anser sig Ryssland vara i konflikt med det kollektiva väst och med Nato.

Ryssland – det största hotet

Ryssland är den enskilt största hotaktören mot Sveriges säkerhet, och bedöms även vara den enda aktören i Sveriges närområde som utgör ett militärt hot.

Den ryska statsledningens utrikes- och säkerhetspolitik har över tid utmanat den europeiska säkerhetsordningen liksom de normer, samarbeten och institutioner som utgör fundament för europeisk säkerhet. Kriget i Ukraina innebär ett ytterligare försämrat säkerhetspolitiskt läge och att konfliktytan mellan Ryssland och väst har breddats. Ryssland har intagit en alltmer aggressiv linje i förhållande till framför allt sina grannländer. Detta har medfört en mer instabil situation i Sveriges närområde, i synnerhet runt Östersjön.

Samtidigt har sanktionerna mot Ryssland inneburit att Ryssland vänt sig mot andra länder för att säkerställa sitt behov av teknik till den egna militären och den inhemska industrin. När Ryssland får en ökad militär förmåga till följd av samverkan med andra auktoritära stater som Kina och Iran innebär det även ett hot mot länder i Rysslands närhet.

För att kunna bedriva underrättelseverksamhet i Sverige använder Ryssland underrättelseofficerare under diplomatisk täckmantel eller som inresande. De använder även ombud i högre grad än tidigare. Det vill säga andra aktörer i syfte att kunna agera dolt och förnekbart mot mål i Europa och Sverige. Ryssland agerar även opportunistiskt på händelser i omvärlden för att kunna nå sina egna mål och syften. Detta innebär bland annat att Ryssland bedriver påverkanskampanjer utifrån händelser som regimen själv kanske inte ligger bakom men som kan passa in på det egna syftet. I detta använder Ryssland sig bland annat av organisationer och enskilda individer.

Kina – ett långsiktigt och växande hot

Kinesisk underrättelseverksamhet utgör ett hot mot oberoende svenskt politiskt beslutfattande och svensk forskning och utveckling. Kina inhämtar information om och försöker påverka svenskt beslutfattande.

Kina ägnar sig åt både strategiska investeringar och uppköp. Detta utgör en möjlig svensk sårbarhet utifrån risken för politiska och ekonomiska påtryckningar.

Kina har tidigare använt ekonomiska medel gentemot andra länder för att driva igenom sina egna mål. Kina arbetar långsiktigt och strategiskt. För att uppnå landets långsiktiga strategiska mål är de kinesiska underrättelse- och säkerhetstjänsterna verktyg för Kinas ledning. Stora delar av Kinas underrättelseinhämtning mot Sverige sker genom cyberinhämtning, men landet bedriver också underrättelseverksamhet från den egna ambassaden och genom att värva agenter. Värvningen sker ofta i ett tredje land, men det sker även rekryteringsförsök genom falska profiler på sociala medier, exempelvis på LinkedIn. Kina inhämtar teknik och kunskap genom kinesiska forskare vid svenska universitet och genom samarbeten och uppköp.

Kina bedriver inhämtning mot oppositionella bosatta i Sverige. För Kina är det högt prioriterat att identifiera och motverka regimkritiker. De blir trakasserade och hotade och Kina, liksom andra auktoritära stater, använder även hot i utpressningssyfte mot familjemedlemmar som bor kvar i hemlandet. Det händer även att regimkritiker grips utanför landets gränser.

Kinesisk ekonomisk påverkan

När Sverige införde ett exportförbud gentemot ett svenskt företag som Kina köpt upp slutade företaget att leverera till svensk och europeisk försvarsindustri. Kina har även tidigare infört importförbud av både norska och litauiska varor när länderna agerat på ett sätt som Kina ansett strider mot landets egna mål.

Iran – påverkan och flyktingspionage

Irans underrättelseinhämtning i Sverige riktar sig i första hand mot oppositionella grupper och enskilda individer inom den iranska diasporan, men även mot andra stater. Iran har tidigare använt våld i bland annat Europa i syfte att tysta kritiska röster och upplevda hot mot den egna regimen. För att begå attentat och bedriva underrättelseinhämtning använder Iran sig bland annat av ombud. Men regimen använder även cyberinhämtning och försöker få tillgång till information genom att närma sig personer med iranskt ursprung. ■

Olovlig teknik- anskaffning i Sverige

Ett flertal länder bedriver olovlig teknikanskaffning i Sverige. Anskaffningshotet kommer i första hand från Ryssland och Kina.

Svensk forskning och innovation är eftertraktad och Sverige ligger långt fram inom flera områden som främmande makt är intresserade av. Detta, i kombination med att det är relativt lätt att etablera och bygga upp en företagsverksamhet i Sverige, innebär att utländska underrättelsetjänster inhämtar spetsteknologi och kunskap från Sverige. De två största anskaffningshoten utgörs av Ryssland och Kina, men även Iran bedriver teknikanskaffning i Sverige.

Sedan Ryssland inledde kriget mot Ukraina har landet ett ökat behov av västerländsk teknik. Ryssland har ett stort behov av produkter och kunskap för att kunna bygga upp och upprätthålla sin egna militära kapacitet och för den inhemska industrin.

För att komma över kunskap och teknik från svensk forskning, utveckling och från svensk industri använder sig Ryssland av flera olika upparbetade metoder. För att kringgå de sanktioner som införts mot Ryssland av bland annat EU, och få tillgång till nödvändig teknik, samverkar Ryssland och bedriver handel med andra länder, däribland Kina och Iran.

Med anledning av utökade sanktioner använder sig Ryssland i ökad utsträckning av dolda metoder för att kunna anskaffa kunskap och teknik från väst. Här spelar de ryska säkerhets- och underrättelsetjänsterna en viktig roll. Genom aktörer och företagsstrukturer

som på ytan ser legitima ut, men där verksamheten syftar till att anskaffa varor som den ryska militären har behov av, anskaffar tjänsterna teknik dolt.

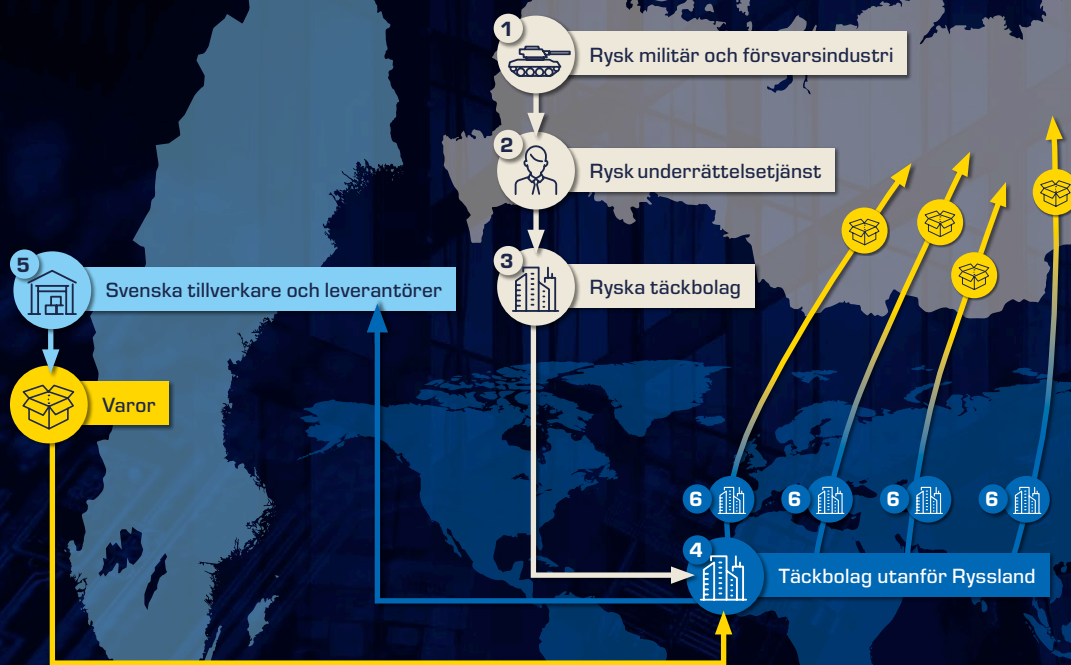
Detta sker även i Sverige och Sverige används som en plattform för teknikanskaffning från väst. Under 2023 åtalades en person i Sverige för att på uppdrag av den ryska militära underrättelsetjänsten GRU ha bedrivit en verksamhet som användes för rysk olovlig teknikanskaffning från väst. Avancerad teknik har enligt åtalet införskaffats och levererats till den ryska militären genom att kringgå exportregler och sanktioner. Tingsrätten fann att de påstådda gärningarna i stort var styrkta men friade den åtalade främst utifrån en tolkning av hur brottet olovlig underrättelseverksamhet är utformat i brottsbalken. Domen är överklagad till hovrätten.

Säkerhetspolisen bedömer att rysk säkerhets- och underrättelsetjänst fortsatt använder sig av flera olika aktörer och företagsstrukturer som har koppling till Sverige.

Att Ryssland bygger upp och bibehåller sin militära kapacitet med hjälp av svensk och västerländsk teknologi och kunskap är inte bara ett säkerhetshot mot Sverige utan även mot andra länder. Detta har inte minst visat sig i Rysslands krig mot Ukraina där västerländsk teknik använts.

Utöver att Rysslands teknikanskaffning i Sverige utgör ett säkerhetshot är även Kinas teknikanskaffning

Rysk teknikanskaffning – så går det till

1. Rysk militär och försvarsindustri identifierar ett behov av västerländska varor.

2. Rysk underrättelsetjänst kopplas in för att möta behovet. De ryska underrättelse- och säkerhetstjänsternas direkta inblandning i uppläggen varierar.

3. Täckbolag skapas eller befintliga företag anpassas i Ryssland för teknikanskaffning. Syftet är att kunna ta emot varor från utlandet och göra det svårt att identifiera den militära slutmottagaren.

4. Täckbolag skapas i många länder utanför Ryssland.

Bolagens funktion kan variera. Det kan röra sig om mellan-händer för beställningar, transporter eller betalningar. Även befintliga, utländska företag kan övertas och införlivas i anskaffningsnätverket.

5. Svenska företag tar emot till synes legitima beställningar från täckbolagen. Ryssland försöker anskaffa varor tillverkade både i Sverige och i andra västländer.

6. Produkterna levereras till Ryssland genom flera täckbolag i nätverket. Genom komplicerade företagsstrukturer döljs den ryska militära inblandningen.

ett hot mot Sverige. Dock använder Kina sig av andra metoder och har andra bakomliggande motiv och målsättningar med sin teknikanskaffning. Landet anskaffar teknik och kunskap genom en rad olika metoder som sträcker sig från fullt legala och öppna forskningssamarbeten till konspirativa, dolda eller illegala metoder, som exempelvis cyberangrepp.

Kina riktar in sig på en bredd av produkter där intresset framför allt är riktat mot material och råvaror,

industrivaror och informationsteknik. Kina anskaffar kunskap och teknik i syfte att bygga en modernare industri och för att kunna bli världsledande inom prioriterade områden. Detta är en del av Kinas långsiktiga mål och ambition att stöpa om världsordningen och bli en världsledande stormakt. Kinas breda teknikanskaffning är ett hot mot Sveriges ekonomiska säkerhet och konkurrenskraft på både kort och lång sikt. ■

Utländska direktinvesteringar verktyg för främmande makt

Utländska direktinvesteringar är viktiga för Sveriges ekonomi och näringsliv. Det kan samtidigt leda till beroenden som möjliggör säkerhetshotande verksamhet från främmande makt.

Utländska direktinvesteringar i svenska företag kan innebära att Sverige hamnar i ett beroendeförhållande till andra länder när det gäller kritiska varor eller tjänster som är viktiga för samhällets grundläggande funktionalitet och försvarsförmåga. Det kan även betyda att främmande makt får inflytande över svenskt beslutsfattande och svenska politiska vägval vilket kan äventyra Sveriges politiska oberoende och handlingsfrihet.

Samtidigt kan en utländsk direktinvestering medföra att känslig teknologi och information samt kompetens förs över till främmande makt. Detta kan komma att stärka främmande makts militära förmåga, vilket i förlängningen kan innebära ett hot mot Sverige, men även mot andra länder. Det kan också innebära att kunskap och teknik förs ut ur landet på ett sätt som försvagar Sveriges konkurrenskraft.

Om främmande makt får tillgång eller kontroll över system, infrastruktur eller data kan det dessutom möjliggöra övervakning eller sabotage.

I syfte att förhindra skadliga utländska direktinvesteringar i skyddsvärd verksamhet trädde lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar i kraft i december 2023. Regeringen har utsett Inspektionen för strategiska produkter (ISP) till granskningsmyndighet. Säkerhetspolisen

är samverkande myndighet tillsammans med Försvarsmakten, Kommerskollegium och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

Kinesiska direktinvesteringar

Kina har en långsiktig ambition att genom sitt globala inflytande stöpa om världsordningen. Som del i denna ambition bedriver Kina sedan lång tid tillbaka anskaffning av västerländsk teknik och kunskap. Syftet är bland annat att utveckla landet till en ledande högteknologisk tillverkningsekonomi. Anskaffningen kan bland annat ske genom direktinvesteringar. Genom att skapa ekonomiska samarbeten och beroenden främjas dessutom Kinas möjligheter att påverka andra länders politiska och diplomatiska vägval.

Kinas investeringar utomlands går ofta i linje med regimens officiella planer och prioriteringar. Kinesiska lagar ger regimens underrättelseverksamhet större möjligheter att utöva kontroll över inhemska bolags och

medborgares aktiviteter utanför Kina. Bland annat slår den nationella underrättelselagen från 2017 fast att organisationer och medborgare ska stötta och samarbeta med de nationella underrättelsetjänsterna.

Även om inte alla investeringar från Kina har bäring på Sveriges säkerhet ger den nya lagen om utländska direktinvesteringar Säkerhetspolisen möjlighet att inkomma med yttranden till ISP i de fall en investering kan få negativ konsekvens för Sveriges säkerhet. ■

Främmande makts målval i Sverige

Ryssland, Kina och Iran riktar in sig på en bredd av olika områden i Sverige för att inhämta information och kunskap. Denna inhämtning hotar Sveriges politiska och territoriella suveränitet, det ekonomiska oberoendet och välståndet samt grundläggande fri- och rättigheter.

Politiskt oberoende

Inhämtning kan ske i syfte att bedriva påverkan mot politiskt beslutsfattande rörande i första hand utrikes-, säkerhets- och försvarsfrågor, sanktioner samt beslut som rör det egna landet. Påverkan sker även mot den svenska allmänheten och därmed opinionen. Inhämtning sker främst mot:

- Politiker och tjänstemän
- Lärosäten och forskningsinstitut
- Media
- Näringsliv

Territoriell suveränitet

Ryssland bedriver inhämtning i syfte att stärka sin egen förmåga och få kunskap kring Sveriges försvar och totalförsvarsuppbyggnad. Rysslands målval finns framför allt hos:

- Det svenska försvaret
- Försvarsindustrin
- Det civila försvaret, framförallt sektorerna:
 - Energiförsörjning
 - Informations- och kommunikationsteknologi (inklusive massmedier)
 - Ekonomi och finans
 - Transport

Ekonomiskt oberoende och välstånd

Inhämtning sker för att stärka den egna förmågan och kunna bedriva påverkan genom ekonomiska medel. Detta riskerar att påverka Sveriges oberoende och välstånd. Inhämtningen sker mot:

- Svensk forskning och utveckling
- Näringsliv
- Lärosäten och forskningsinstitut

Grundläggande fri- och rättigheter

Hoten från främmande makt riktas mot enskilda individer och grupper, vilket är ett hot mot Sveriges säkerhet. Olika former av repression riskerar att tysta personer som står upp mot regimer. Främmande makt riktar sig mot:

- Allmänhet
- Diaspora
- Regimkritiker och säkerhetshot

Sverige som plattform för främmande makts cyberangrepp

Främmande makt hackar privatpersoners routrar och hyr servrar för att kunna begå förnekbara cyberangrepp mot andra länder. Det är ett stort problem som hotar både Sveriges och andra västländers säkerhet.

Att hacka privatpersoners enheter och bygga upp kapacitet genom denna typ av infrastruktur möjliggör både cyberangrepp och inhämtning. Sett till världen i stort ligger Sverige högt när det kommer till mängden hackad infrastruktur som används av främmande makt att begå förnekbara cyberangrepp från. Det största hotet kommer från Kina. Kina använder både hyrda servrar och hackar routrar som ägs av privatpersoner. Totalt under de senaste åren rör det sig om tiotusentals hackade enheter i Sverige. Kina är inte ensamt om detta tillvägagångssätt. Även Ryssland ägnar sig åt detta. Syftet med nätverken är detsamma, men utförandet kan skilja sig åt, både mellan de olika länderna, men också mellan de aktörer som bygger upp nätverken.

– När länder som Kina och Ryssland använder Sverige som plattform för att begå angrepp ifrån är det

ett hot mot Sveriges säkerhet, men det innebär även att andra länder riskerar att utsättas för angrepp. De privatpersoner vars routrar är hackade är ofta helt omedvetna om att främmande makt använder deras enheter på det här sättet. Det är oftast inte ett problem för de som utsätts, men det är ett problem för staten Sverige, säger Liv*, chef inom kontraspionage vid Säkerhetspolisen.

Säkerhetspolisen har utrett flera fall där andra europeiska länder och deras myndighetsfunktioner hackats från Sverige. I ett av fallen bedömer Säkerhetspolisen att aktören, i det här fallet Kina, har haft tillgång till det hackade systemet under lång tid. Dessutom har Kina genom den access de skaffat sig hämtat hem, exfiltrerat, information från landet ifråga. I detta fall har angreppen skett från hyrda servrar i Sverige.

Att främmande makt använder Sverige och svensk

cyberinfrastruktur som en plattform är ett samhällsproblem och en brottslighet som behöver bemötas genom samverkan mellan relevanta verksamheter, myndigheter och organisationer.

– Eftersom cyberangreppen genomförs av främmande makt från utlandet blir brotten i princip omöjliga att lagföra. Vi får istället i första hand koncentrera oss på underrättelseinhämtning, det vill säga ett kartläggnings- och analysarbete för att i så hög grad som möjligt kunna förhindra brotten och reducera skadeverkningarna, säger Liv.

Även Iran bedriver cyberangrepp mot Sverige men med ett annat tillvägagångssätt och syfte. Iran ägnar sig främst åt cyberinhämtning gentemot dissidenter i Sverige. Dock är den iranska regimen en kvalificerad hotaktör som kan agera opportunistiskt om tillfälle ges. ■

**Liv är ett fingerat namn*

Anonymiseringsnätverk – ett avancerat hot

På internet finns botnät, vanligt förekommande kluster av infekterade enheter. Dessa används för enklare och mindre avancerade kampanjer, exempelvis spridandet av oönskad skräppost och överbelastningsangrepp (DDoS). Detta ska inte förväxlas med anonymiseringsnätverk, ett nätverk som är till för att dölja användarens trafik och identitet. Anonymiseringsnätverken skiljer sig från botnät i både ändamål och förmåga. Främmande makt använder anonymiseringsnätverk i avancerade angrepp och intrång mot andra länder. I huvudsak syftar deras verksamhet till inhämtning av skyddsvärd och begärlig information. Dessa dolda operationer behöver vara förnekbara, och information måste kunna transporteras tillbaka till angriparen utan upptäckt. Nyckeln till detta är anonymiseringsnätverk, som ständigt ändrar form och storlek för att undgå upptäckt.

Incidentanmälningar viktiga för uppdaterad lägesbild

Under 2023 har säkerhetshotande verksamhet som sabotage, angrepp och kartlägningsförsök riktats mot säkerhetskänsliga verksamheter i Sverige. Brister i den fysiska säkerheten är den vanligaste orsaken till incidenter.

Början av 2022 skickade Säkerhetspolisen en skrivelse till verksamhetsutövare inom myndighetens tillsynsområde med uppmaning om ökad vaksamhet mot misstänkta händelser

som avviker från normalbilderna och en önskan om ökad rapportering av incidenter. Sedan dess anmäler fler verksamhetsutövare än tidigare säkerhetshotande händelser och verksamhet. Samtidigt ser Säkerhetspolisen att det finns brister hos verksamhetsutövarna när det kommer till att bedöma huruvida en incident inneburit en skada för Sveriges säkerhet eller inte.

– De anmälningar och tips Säkerhetspolisen får in är viktiga för att vi ska kunna skapa oss en helhetsbild av hur hotet mot Sverige manifesteras över tid. De ligger till grund för de analyser och rapporter vi ger ut och är viktiga pusselbitar för en tidig förvarning om en försämrad säkerhetssituation, säger Saga*, analytiker inom säkerhetsskydd vid Säkerhetspolisen.

Brister inom fysisk säkerhet

Brister i verksamhetsutövarnas säkerhetsskyddsåtgärder för att upptäcka och försvåra obehörigt tillträde och skadlig inverkan gör att skyddsvärda anläggningar, system och liknande är sårbara för antagonistisk påverkan. En utmaning för verksamhetsutövarna är att tillgången till allt mer kvalificerade verktyg för obehörigt tillträde och skadlig inverkan fortsatt ökar. Säkerhetspolisen har under 2023 påpekat vikten av att skyndsamt stärka den fysiska säkerheten med

anledning av det försämrade säkerhetspolitiska läget.

De flesta av de allvarligaste incidenterna som berör den fysiska säkerheten handlar vanligtvis om inbrott eller sabotage mot skyddsobjekt. Bland de incidenter som kommit in till Säkerhetspolisen återfinns sabotage och angrepp på skyddsobjekt, olika former av kartlägningsförsök där obehöriga avbildat skyddsobjekt, misstänkt röjande av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller försök till intrång i anläggningar där säkerhetskänslig verksamhet bedrivs.

– Incidenterna och händelserna visar på att det fortsatt finns omfattande sårbarheter inom säkerhetskänsliga verksamheters fysiska säkerhet. Detta är allvarligt eftersom skyddsvärden av stor betydelse för Sverige är otillräckligt skyddade, säger Saga.

Bristande utbildning skapar sårbarheter

Den vanligaste typen av inrapporterade säkerhetshotande händelser har att göra med bristande utbildning inom säkerhetsskydd. Det kan exempelvis handla om felaktig hantering av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller att någon tagit del av information utan behörighet. Därutöver är det både misstag och angrepp som ligger bakom att incidenter sker inom informationssäkerhet.

Ett fungerande säkerhetsskydd är avhängigt förmågan att upptäcka säkerhetshotande händelser. En kontinuerlig vaksamhet är därför viktig, inte minst när det gäller att upptäcka försök till angrepp och att uppmärksamma ifall någon exempelvis upprepade

Fiktiva exempel

Hemlig information röjd

En anmälan inkommer till Säkerhetspolisen. En verksamhetsutövare har utläst ett avvikande mönster där stora mängder data har exporterats från verksamhetens databaser till ett USB-minne. Filerna som exporterats är säkerhetsskyddsklassificerade på nivån hemlig.

Ärendet rör en anställd hos verksamhetsutövaren som under en tid uppträtt anmärkningsvärt och som börjat uttrycka missnöje mot sin arbetsgivare. Personen har gått igenom en skilsmässa och har därefter haft stora ekonomiska svårigheter.

Medarbetaren har även vid upprepade tillfällen stannat kvar på arbetsplatsen långt in på nätterna. Verksamhetsutövaren kallar medarbetaren till samtal. Vid samtalet uppträder medarbetaren nervöst och svarar undvikande när vederbörande konfronteras om dataloggarna och de sena arbetskvällarna. Medarbetaren kan inte uppge var USB-minnet är och har därför inte möjlighet att återlämna det. Personen medger däremot kännedom om att filerna var säkerhetsskyddsklassificerade. Vidare uppger medarbetaren att ingen annan tagit del av filerna som lagrats på USB-minnet.

Med anledning av att det inte kan påvisas att någon obehörig har tagit del av de säkerhetsskyddsklassificerade filerna kan inte verksamhetsutövaren med säkerhet säga att informationen som exporterats från myndighetens databaser är röjd. Verksamhetsutövaren bedömer dock att informationen som exporterats kan antas vara röjd.

I sin skadebedömning beskriver verksamhetsutövaren att en röjning skulle medföra betydande skada på Sveriges säkerhet med anledning av säkerhetsskyddsklassificeringen på handlingarna.

Utifrån den sammantagna bilden bedömer verksamhetsutövaren att personen utgör en säkerhetsrisk och ser på möjligheterna att avskilja vederbörande från sin anställning.

gångar testar att göra intrång i ett informationssystem.

Detta kan åstadkommas genom en kombination av intrångsdetektering, säkerhetsloggning och att ha en funktion som aktivt arbetar med övervakning av informationssystemet. Det kan även handla om att ha larm och en förmåga att utreda händelseförlopp vid skadegörelse, inbrott och annan aktivitet som ämnar testa den fysiska säkerheten på en anläggning.

– Sammantaget är de sårbarheter vi ser allvarliga givet att främmande makt har en hög förmåga till olika typer av angrepp och kontinuerligt riktar sig mot svenska målval, säger Saga.

Säkerhetspolisen ser också att utövare av säkerhets känsliga verksamheter har svårt att avgöra hur de ska bedöma kopplingar till främmande makt inom ramen

Slarv skapar incident

En medarbetare hittar ett anteckningsblock i ett tomt fikarum. Fikarummet är beläget i en intern zon dit bara behörig personal i säkerhetsklass har tillträde. I anteckningsblocket upptäcks en säkerhetsskyddsklassificerad handling på nivån konfidentiell. Medarbetaren kontaktar säkerhetsskyddschefen som i sin tur upprättar en anmälan om säkerhetshotande händelse och verksamhet till Säkerhetspolisen.

En intern utredning startas och i rapporten som skickas till Säkerhetspolisen konstaterar verksamhetsutövaren att handlingen lämnats i fikarummet av en medarbetare. Ungefär tio minuter senare påträffades blocket och handlingen i det tomma fikarummet.

I sin skadebedömning beskriver verksamhetsutövaren att en röjning av handlingen skulle innebära en inte obetydlig skada på Sveriges säkerhet och att det finns skäl att anta att en säkerhetsskyddsklassificerad uppgift otillåtet har röjts.

De brister som verksamhetsutövaren identifierade var främst mänskligt slarv. För att åtgärda detta hålls samtal med medarbetaren. Personen får även repetera den interna utbildningen i grundläggande säkerhetsskydd.

för personalsäkerhetsarbetet. Säkerhetspolisen vet att de ryska, kinesiska och iranska underrättelsetjänsterna har ett intresse för säkerhets känslig verksamhet och att de generellt kan försöka utnyttja kopplingar till hemländerna för att förmå individer att bedriva underrättelseverksamhet mot svenska intressen. ■

**Saga är ett fingerat namn.*

Digitaliserade kontroller ökar säkerhet och effektivitet

Säkerhetspolisen genomför löpande registerkontroll av personer som är eller ska vara placerade i säkerhetsklass. Med en ökad digitalisering ökar effektiviteten och kvaliteten i registerkontrollprocessen. Samtidigt är det viktigt att verksamhetsutövare avanmäler personer som inte längre ska kontrolleras.

R

Registerkontroll är en viktig del av den säkerhetsprövning som verksamhetsutövare ska genomföra om en person arbetar inom eller på

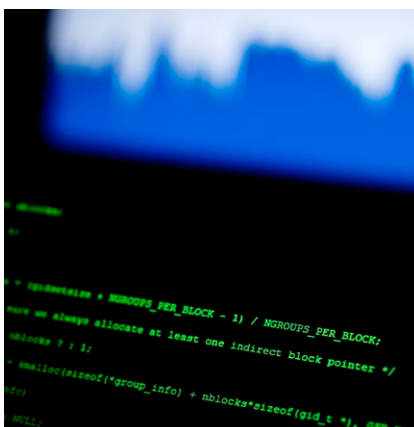
annat sätt deltar i säkerhetskänslig verksamhet. Under 2023 tog Säkerhetspolisen emot cirka 160 000 nya ansökningar om registerkontroll. Det är en ökning jämfört med 2022. I siffran ryms även personer som kontrolleras med anledning av sin anknytning till personer som är eller som ska anställas i säkerhetsklass 1 och 2.

Säkerhetspolisen har under de senaste åren arbetat med att utöka den digitala hanteringen av registerkontroller.

Genom att verksamhetsutövare ansluter sig till Säkerhetspolisens digitala hantering ökar effektiviteten både för de verksamheter som har registerkontrollerad personal och för Säkerhetspolisen. En minskad manuell hantering skapar en tidsvinst samt

en säkrare hantering av handlingar och möjlighet till automatiserad löpande avstämning.

Vid sidan av detta är det viktigt att verksamhetsutövare utför registervård, vilket bland annat innebär att hålla förteckningar över vilka anställningar som ska vara föremål för registerkontroll aktuella. Av integritetsskäl har verksamheter en skyldighet att meddela Säkerhetspolisen om personer som varit placerade i säkerhetsklass inte längre ska registerskontrolleras på grund av ändrade anställningsförhållanden. Det kan handla om personer som bytt tjänst, gått i pension eller som av andra anledningar inte längre är placerade i säkerhetsklass. ■

Under 2023 tog Säkerhetspolisen emot cirka 160 000 nya ansökningar om registerkontroll.

Säkerhetskydd som profession

Det finns en stor efterfrågan på personer med kunskap inom säkerhetskydd. Samtidigt finns det få riktade utbildningar på området. För att säkra Sveriges säkerhet ska denna brist omhändertas.

Utifrån två olika regeringsuppdrag har Säkerhetspolisen tillsammans med Försvarmakten och Förvarshögskolan utrett och tagit fram förslag på åtgärder för att öka kunskapsnivån och stärka kompetensförsörjningen inom säkerhetskyddsområdet. Förvarshögskolan får enligt förslaget en central roll i

arbetet med att ta ett helhetsgrepp kring säkerhetskydd som profession. Som en följd av detta har Förvarshögskolan under 2023 fått medel för att utveckla grundläggande och fördjupande utbildningar inom säkerhetskyddsområdet, samt inrätta forum och mötesplatser. Säkerhetspolisen bekostar även en doktorandtjänst som är placerad vid Förvarshögskolan. ■

Samverkan för ökad motståndskraft

Säkerhetspolisen samverkar både med nationella och internationella partners för att skydda Sverige. I samband med ett högt terrorhot mot Sverige och ett allvarligt omvärldsläge har denna samverkan fått en större betydelse för att öka motståndskraften och skydda Sverige.

E

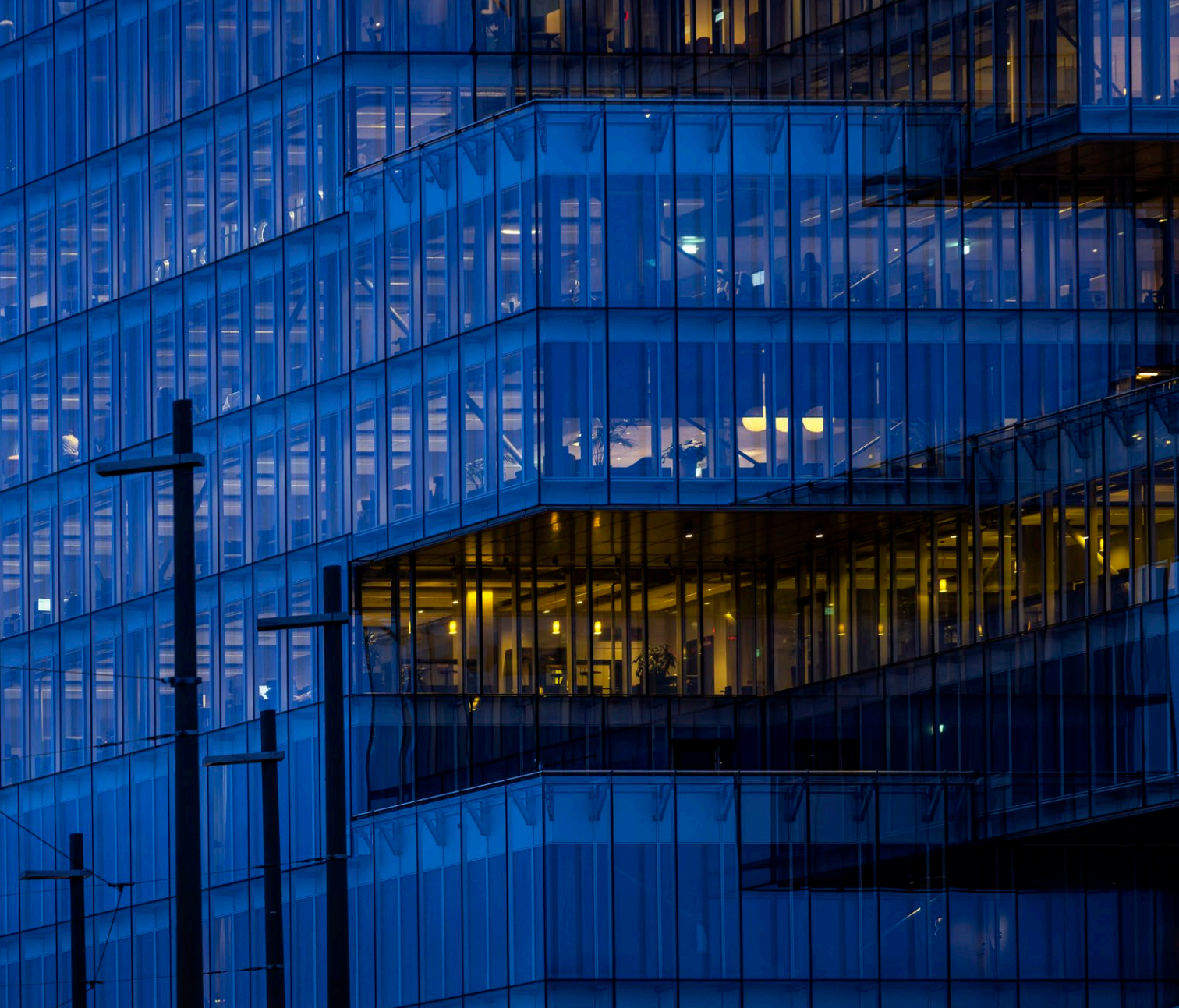
n stor del av Säkerhetspolisens samverkan handlar om informations- och erfarenhetsutbyte, men även om att bistå och få hjälp med utredningar eller operativa insatser. Säkerhetspolisen

samverkar inom en rad olika områden. Det är en förutsättning för att kunna möta hotet mot Sveriges säkerhet, både som myndighet och för att andra ska kunna göra sin del.

I Sverige samverkar Säkerhetspolisen nära med Försvarets radioanstalt (FRA) och Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (Must) samt med andra brottsbekämpande verksamheter. En del i den samverkan är Nationellt centrum för terrorhotbedömning (NCT). NCT bedömer det strategiska terrorhotet mot Sverige och svenska intressen i utlandet, och

är en permanent arbetsgrupp med personal från Säkerhetspolisen, Must och FRA. Samverkan sker även med andra brottsbekämpande myndigheter, i första hand Polismyndigheten. En del av den samverkan är arbetet med reduktion av extremistmiljöer, Redex.

Säkerhetspolisen ser att ökad samverkan kan ge utökade effekter av det arbete som görs. Under 2023 fick Säkerhetspolisen i uppdrag av regeringen att samordna en långsiktig utveckling av arbetet mot terrorism inom ramen för Samverkansrådet mot terrorism, ett samarbete mellan femton svenska myndigheter. Regeringen har även presenterat en nationell strategi för att bekämpa våldsbejakande extremism och terrorism. I bägge dessa delar framhålls vikten av samverkan och att fler behöver integreras

i arbetet med att förebygga och förhindra terrorism.

Säkerhetspolisen samverkar även med bland annat Migrationsverket och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

Händelser i omvärlden kan påverka säkerheten i Sverige. För att få en bra lägesbild över hoten som riktas mot Sverige samverkar Säkerhetspolisen med internationella partners. Tätast samverkan har Säkerhetspolisen med de nordiska ländernas och EU-ländernas säkerhetstjänster. Säkerhetspolisen samverkar även med exempelvis Interpol och Europol och ingår i Counter-Terrorism Group (CTG) där alla EU-medlemsstater ingår samt Norge, Schweiz och Storbritannien. Inom CTG driver Säkerhetspolisen multilaterala samarbeten mot terrorism. ■

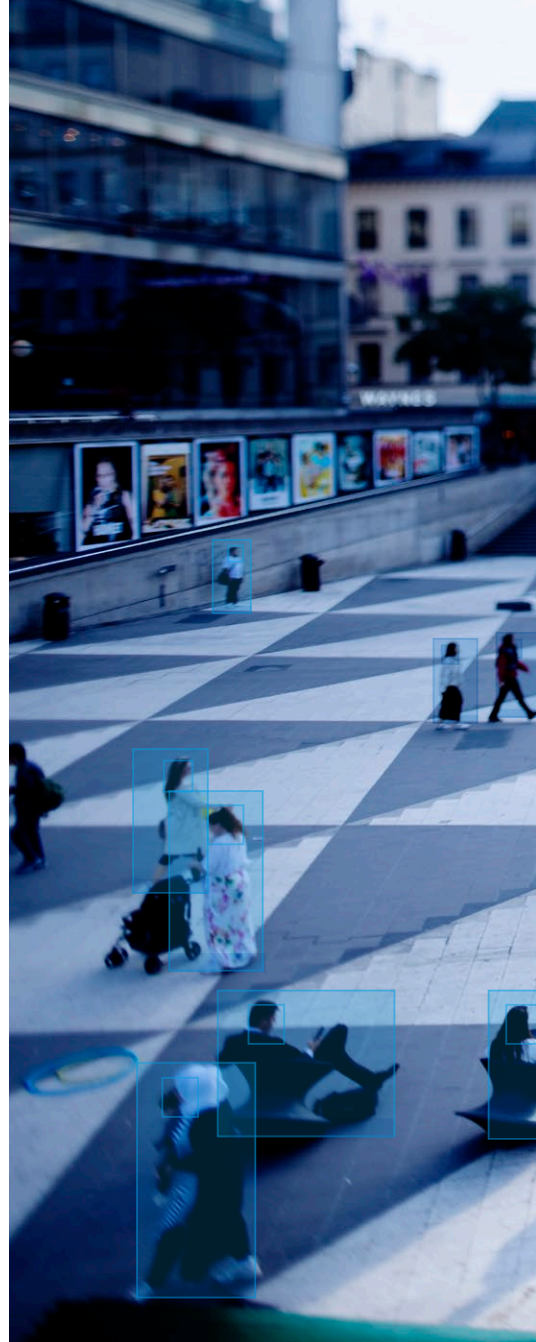
Nya arenor i fokus

Den tekniska utvecklingen med AI innebär stora möjligheter men även nya sårbarheter och hot att hantera. Samtidigt får främmande makts tydligare fokus på Arktis och rymden konsekvenser för Sveriges säkerhet.

Nya hot och möjligheter genom artificiell intelligens

Artificiell intelligens (AI) har funnits som begrepp i över 70 år, men utvecklingen har skett i en exponentiell hastighet de senaste åren. Genom AI kan stora mängder data filtreras, sammanfattas och kvaliteten förbättras på kort tid. Samtidigt som AI skapar möjligheter för stora delar av samhället kan teknologin även användas av hotaktörer.

Utvecklingen på AI-området innebär förändrade förutsättningar för såväl hotaktörer som säkerhetstjänster att bedriva verksamhet.

AI kan förstärka förmågan att utföra komplexa uppgifter och skapa stora möjligheter för bland annat brottsförebyggande arbete. Genom AI kan stora mängder data hanteras och förutsättningar ges för en ökad effektivitet som även Säkerhetspolisen kan dra nytta av. Samtidigt är en konsekvens av utvecklingen på AI-området att hotaktörers förmåga inom flera olika områden ökar.

Från ett hotperspektiv kommer främmande makt att stå för den mest avancerade och sofistikerade användningen av AI-modeller. Men även andra aktörer har

visat prov på användning av sådana verktyg. Genom AI sänks trösklarna och höjs lägstanivån ytterligare. Aktörer som idag har en låg förmåga kan med relativt enkla medel höja den och utföra mer komplexa handlingar, exempelvis få tillgång till instruktioner, få hjälp med att utföra cyberangrepp och sprida desinformation.

Förfinade förmågor och nya verktyg

Utöver en bred utveckling av redan existerande förmågor kan AI även innebära hot som förfalskade bilder, videor eller ljud, nyttjande av självkörande fordon och fientlig maskininlärning. AI-verktyg kan också användas för att förbättra och automatisera förmågan att utföra cyberangrepp.

Användning av AI-verktyg för att producera och sprida innehåll i informationspåverkanssyfte är ett av de mest uppmärksammade och omskrivna sätten som hotaktörer kan nyttja AI på. En kraftig ökning av social mediemanipulering, desinformation och allmänt icke-autentiskt material på digitala plattformar kan göra det svårt att säkerställa trovärdigheten i den information som ges. Det finns redan exempel på hur främmande makt och våldsbejakande extremister använder AI för att generera propaganda- och påverkansmaterial. Denna typ av förmåga kan innebära ett hot mot enskilda beslutsfattares integritet och säkerhet, liksom ett bredare hot mot demokratin, i den mån allmänhetens förtroende för politiska företrädare och processer tar skada.

Stater som Kina investerar stort i att utveckla AI-baserade förmågor. AI-system kan avsevärt förbättra och effektivisera förmågan till underrättelseanalys, och AI-förmågor som ansikts- och röstigenkänning bedöms kunna användas av främmande makts underrättelsetjänster i olika syften.

En faktor som potentiellt kan dämpa effekterna av AI ur ett hotperspektiv är olika typer av regleringar, som inbyggda säkerhetsmekanismer i öppet tillgängliga AI-verktyg och vattenmärkning av AI-genererat material. Däremot påverkas troligen inte de stater som har en egen förmåga att utveckla AI-modeller i lika hög grad av sådan reglering. ■

Sårbarheter när rymden prioriteras

Rymden och verksamheter som är kopplade till rymdområdet blir allt viktigare ur ett säkerhets- och försvarsperspektiv och prioriteras av främmande makt. Utvecklingen på området innebär sårbarheter och hot mot Sveriges säkerhet.

När läget i omvärlden försämras har det även en påverkan på säkerhets- och försvarsrelaterade aspekter av rymdområdet. Utvecklingen kan beskrivas som en tilltagande kapprustning och

en ökad militarisering av rymden. Allt fler länder har numera rymdkommandon och ser rymden som en del av den militära sektorn. Även traditionellt civila delar av rymdområdet kan potentiellt ha sårbarheter som måste skyddas.

I Sverige är det i första hand privata verksamheter och forskning och utveckling som bedriver verksamhet kopplat till rymden. Inom rymdsektorn finns det stora skyddsvärden. Samtidigt finns det ett bristande säkerhetsmedvetande vilket i sig utgör en sårbarhet.

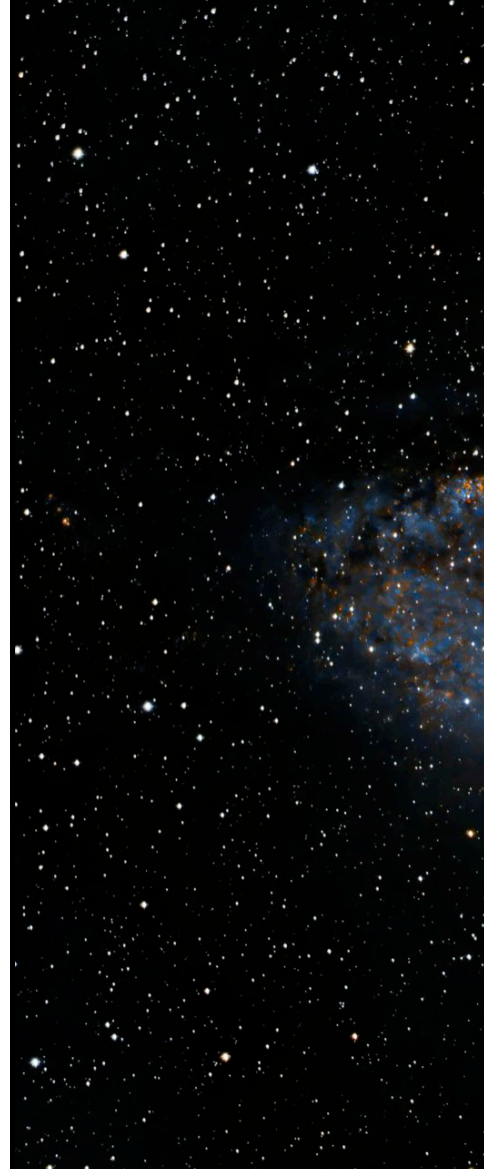
Stora delar av Sveriges säkerhetskänsliga eller samhällsviktiga verksamheter använder idag eller är beroende av rymdtjänster. Det kan handla om satellitkommunikation till sjöfart och flygtrafik men även

om positionering, navigering och tidsangivelse. Ett förstörande angrepp kan få långtgående konsekvenser för samhällsviktig verksamhet och ett flertal länder har uppvisat förmåga att slå ut satelliter via robotangrepp. Det finns även risk för förstörande cyberangrepp mot satelliter vilket till exempel kan innebära läckage av stulen information eller att satelliten som sådan förstörs.

Svensk rymdverksamhet är inte bara en tillgång för Sverige utan även för EU och Nato. När främmande makt anskaffar teknik och kunskap kopplat till den svenska rymdsektorn kan det hota svensk konkurrenskraft. Det kan även innebära ett hot mot andra västliga demokratier när främmande makt ökar sin militära förmåga i rymden.

Rymden prioriterat för främmande makt

Rymden som område är prioriterat för Kina som satsar på att bli en världsledande rymdnation. För att kunna konkurrera med västerländska bolag anskaffar Kina

både teknik och kunskap kopplat till rymden. Det sker med både öppna och dolda metoder och handlar om allt från traditionellt spionage till forskningssamarbeten.

Sveriges geografiska läge i kombination med en god infrastruktur gör att Sverige är ett av få ställen som kan tillgodose Kinas behov av att kunna etablera och närvara vid rymdanläggningar som är belägna nära polerna. Detta då satelliter som färdas relativt nära jorden har ett begränsat fönster för nedtagning av data. För satelliter i en polär omloppsbana är det därför fördelaktigt med markstationer nära jordens poler, som exempelvis i Arktis, då satelliterna passerar ovanför dessa markstationer nästan varje varv runt jorden.

Även Ryssland ser sin rymdverksamhet som prioriterad. Sanktionerna har dock medfört att de har svårt att upprätthålla sin egen produktion och det finns därför ett behov av västerländska komponenter. Svensk rymdteknik är viktig för Ryssland och därför införskaffas teknik dolt i Sverige genom agenter som

kontrolleras av den ryska underrättelsetjänsten.

Ryssland och Kina samverkar till viss del kring rymden. Detta kan på sikt utgöra ett hot mot Sveriges säkerhet. ■

Inom rymdsektorn finns det stora skyddsvärden. Samtidigt finns det ett bristande säkerhetsmedvetande vilket i sig utgör en sårbarhet.

Ökad säkerhetshotande verksamhet i Arktis

Klimatförändringar, stormaktskonkurrens, geopolitiska konflikter och en snabb utveckling av ny teknologi har satt ökat fokus på Arktis. I Sverige bedrivs det säkerhetshotande aktivitet mot svenska intressen i nordligaste Sverige.

B

ehovet av metaller och mineraler som används inom industri, försvar, rymd, information och kommunikation finns globalt, och det väntas öka kraftigt.

I dagsläget dominerar Kina marknaden.

Ett antal västländer har tagit initiativ till att säkra tillgång till viktiga kritiska mineraler. Det görs för att

minska beroendet av strategiskt viktiga råvaror och teknologier från Kina, och därmed sårbarheter. Tillgång till, och utvinning av, denna typ av råvaror i norra Sverige kan därför komma att öka den strategiska och ekonomiska betydelsen för området, vilket även kan komma att leda till en ökad säkerhetshotande verksamhet från främmande makt.

Både Kina och Ryssland bedriver redan idag säkerhetshotande verksamhet i nordligaste Sverige. I och med ett medlemskap i Nato och Finlands inträde i försvarsalliansen, förlängs Natos gräns i de arktiska regionerna. Redan idag rör Rysslands intresse av norra Sverige främst svensk militär förmåga. Kina har däremot en uttalad ambition att bli en polar stormakt. Klimatförändringarna har lett till nya ekonomiska möjligheter, där naturresurser i form av gas, olja, malm, mineraler och fiskeriresurser tillgängliggörs, och sjöfartsleder blir farbara under en större del av året vilket skulle kunna förkorta transporttiden för fartyg från Asien till Europa avsevärt. Ur ett kinesiskt perspektiv har de förändrade förutsättningarna i Arktis

inneburit att området öppnats upp som en global arena där även icke-arktiska länder kan ha legitima intressen. Kinas intresse av regionen är nära kopplat till regimens ambition att bli en ledande rymdnation. Kinas säkerhetshotande verksamhet i norra Sverige handlar framför allt om underrättelse- och påverkansverksamhet mot politiskt beslutsfattande samt mot mål inom den svenska forsknings- och utvecklingssektorn. Detta då Sverige besitter spetskompetens och avancerad teknologi och bedriver forskning med relevans för Arktis. ■

Tillgång till, och utvinning av, råvaror i norra Sverige kan komma att öka den strategiska och ekonomiska betydelsen för området, vilket även kan komma att leda till en ökad säkerhetshotande verksamhet från främmande makt.

Säkerhetstjänst i ett allvarligt och förändrat omvärldsläge

Säkerhetspolisens roll som nationell säkerhetstjänst har hamnat i ökat fokus då säkerhetsläget försämrats under en längre tid. Behoven av samverkan och att kunna agera både på kort och lång sikt är avgörande för att skydda Sveriges säkerhet.

S

Säkerhetspolisen är en nationell säkerhetstjänst som bedriver säkerhets- och underrättelseverksamhet. Tyngdpunkten i Säkerhetspolisens verksamhet ligger på att upptäcka och

förhindra säkerhetshot och därmed skydda Sveriges säkerhet, det svenska statsskicket och det nationella oberoendet.

– Att verka i en tid med ett allvarligt omvärldsläge, ett högt terrorhot, en förändrad Sverigebild som påverkar hotet och där Sverige befinner sig i en ansökningsprocess till Nato, innebär att Säkerhetspolisen hela tiden behöver anpassa sig efter det rådande läget. Samtidigt måste vi kunna verka

långsiktigt och ha fokus på nya arenor som till exempel utvecklingen inom artificiell intelligens och inom rymdsektorn, säger Magnus Krumlinde, biträdande säkerhetspolischef.

Att ha en kontinuerlig lägesbild över skeenden i omvärlden och hur de påverkar Sveriges säkerhet är en del av Säkerhetspolisens uppdrag. Lägesbilder som tas fram delas även med samarbetspartners och uppdragsgivare.

– Vi befinner oss i ett allvarligt omvärldsläge där Sveriges interna säkerhet påverkas av skeenden utanför våra gränser. Det innebär även att vår internationella samverkan har blivit allt viktigare för att vi ska kunna få en helhetsbild och tidig kännedom om en

Vi befinner oss i ett allvarligt omvärldsläge där Sveriges interna säkerhet påverkas av skeenden utanför våra gränser.

*Magnus Krumlinde,
biträdande säkerhetspolischef*

pågående eskalering av hotbilden. De underrättelser vi får ligger till grund för att även andra ska kunna fatta beslut och vidta åtgärder, säger Magnus Krumlinde.

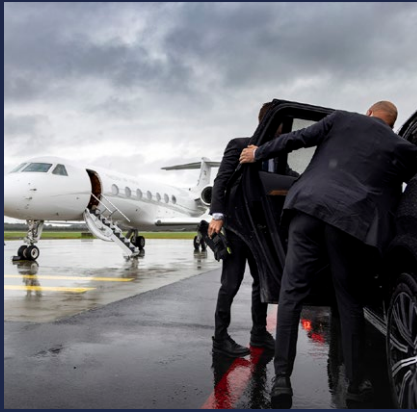
Som säkerhetstjänst agerar Säkerhetspolisen på de underrättelser som kommer in.

– Vi har en kombinerad uppgift där vi har två perspektiv. Dels ska vi hämta in underrättelser för att kunna ha en uppdaterad lägesbild, dels agera på den information vi har tillgång till. Det handlar om att kunna verka långsiktigt, men även att begränsa handlingsutrymmet för våra motståndare här och nu, säger Magnus Krumlinde.

Säkerhetspolisen har ett unikt uppdrag, där både nationell och internationell samverkan är en

förutsättning för att kunna skapa en lägesbild över hoten mot Sveriges inre säkerhet och dess utveckling.

– I vårt uppdrag ligger fokus på att förebygga och avvärja hot och brott. I bästa fall begås de aldrig, eller så kan vi åtminstone begränsa skadan. För att göra detta bedriver Säkerhetspolisen ett omfattande underrättelsearbete, både enskilt och i samverkan med andra, både nationellt och internationellt, säger Magnus Krumlinde. ■

Mer information om Säkerhetspolisen
och dess verksamhet finns på sakerhetspolisen.se
och i sociala medier.

Produktion: Säkerhetspolisen
Grafisk formgivning: Intellecta
Foto: Säkerhetspolisen, TT, Shutterstock
Tryck: Stibo Complete A/S Horsens Danmark

ISBN: 978-91-86661-25-0
Beställning: Publikationen kan laddas ner
från sakerhetspolisen.se eller beställas via
sakerhetspolisen@sakerhetspolisen.se

Det är Säkerhetspolisens ansvar att det som inte får hända, inte heller händer. Därför arbetar vi förebyggande. Vi avvärjer hot mot Sveriges säkerhet och mot medborgarnas fri- och rättigheter, för vårt uppdrag är att skydda och säkra framtiden för demokratin. Vi utför uppgiften handlingskraftigt och långsiktigt. Vi skyddar den centrala statsledningen och Sveriges hemligheter. Vi motverkar spionage, extremism och terrorism. För oss är de viktigaste händelserna de som aldrig inträffar.

Säkerhetspolisen